

ECG cursus deel 1: de basis

Grondbeginselen

Systematische beoordeling

CARDIO NETWORKS.ORG

non-profit / open access / physician moderated / up-to-date

Cursusoverzicht

- Dag 1: basis, systematische beoordeling, geleiding
- Dag 2: ischemie en ritmestoornissen,
  - **eigen ECGs meenemen!!!**
- Dag 3: geleidingsstoornissen, voorbeelden met klinische consequenties, **bespreken eigen ECGs**
  - De cursus is interactief. Onderbreek gerust!

Auteurs:

- Jonas de Jong
- Ivo van der Bilt
- Renée van den Brink
- Joris de Groot

Illustraties:

- Rob Kreuger
- Bart Duineveld

Met dank aan:

- Prof. Arthur Wilde
- Dr. Rudolph Koster

Boeken:

- Wellens: *The ECG in Emergency Decision Making*
- Garcia / Miller: *Arrhythmia Recognition*
- *Braunwald Heart Disease*

HISTORIE

Geschiedenis van het ECG

1843 Actiepotentiaal

1876 ECG van een hond

1887 Eerste menselijke ECG door Engelse electrofysioloog Waller

1893 Introductie term "Electrocardiogram" door Einthoven

1905 Telecardiogram vanuit Einthovens laboratorium 1,5 km verderop

1906 Eerste beschrijving van afwijkende ECG's door Einthoven: linker en rechteratriumdilatatie, U golf, notching van het QRS complex, ventriculaire extrasystolen, bigemini, boezemflutter, totaal AV blok

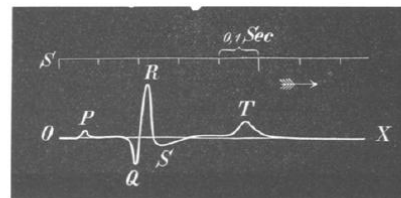
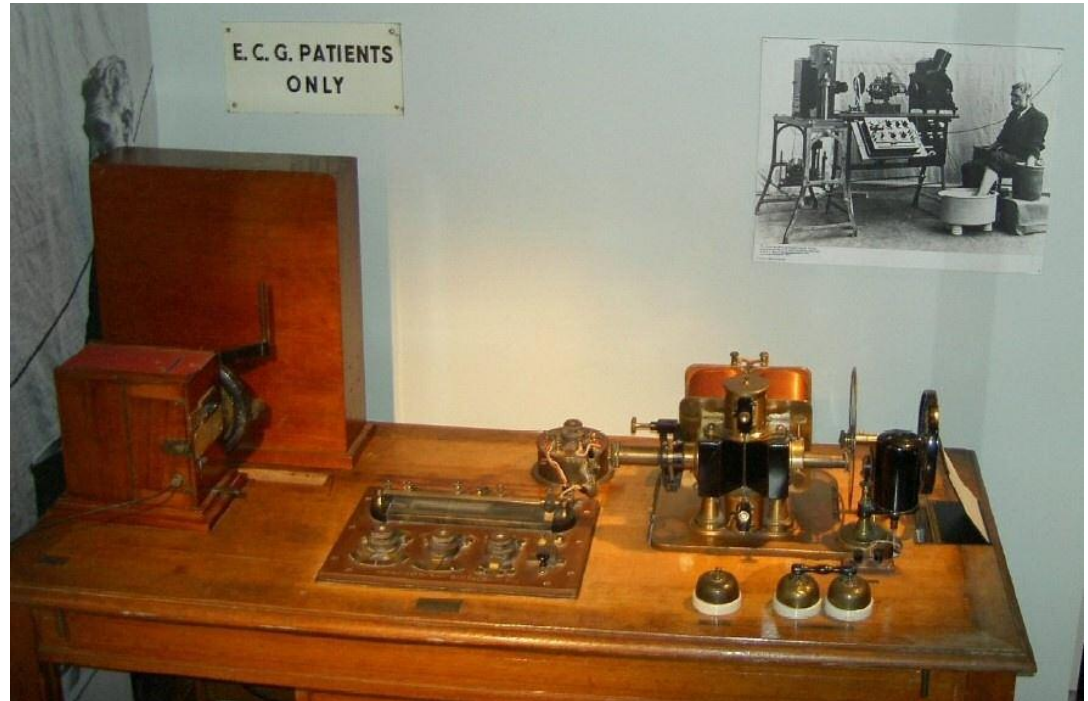

Fig. 3. Dasselbe Electrocardiogram wie von Fig. 2, aber auf solche Weise construirt, dass eine Ordinatlänge von 10 Millidaniell einer Abscissenlänge von 1 Secunde gleichgestellt ist.

GRONDBEGINSELEN

Grondbeginselen

Vent. rate 81 BPM
PR interval 120 ms
QRS duration 80 ms
QT/QTc 376/436 ms
P-R-T axes 81 80 73

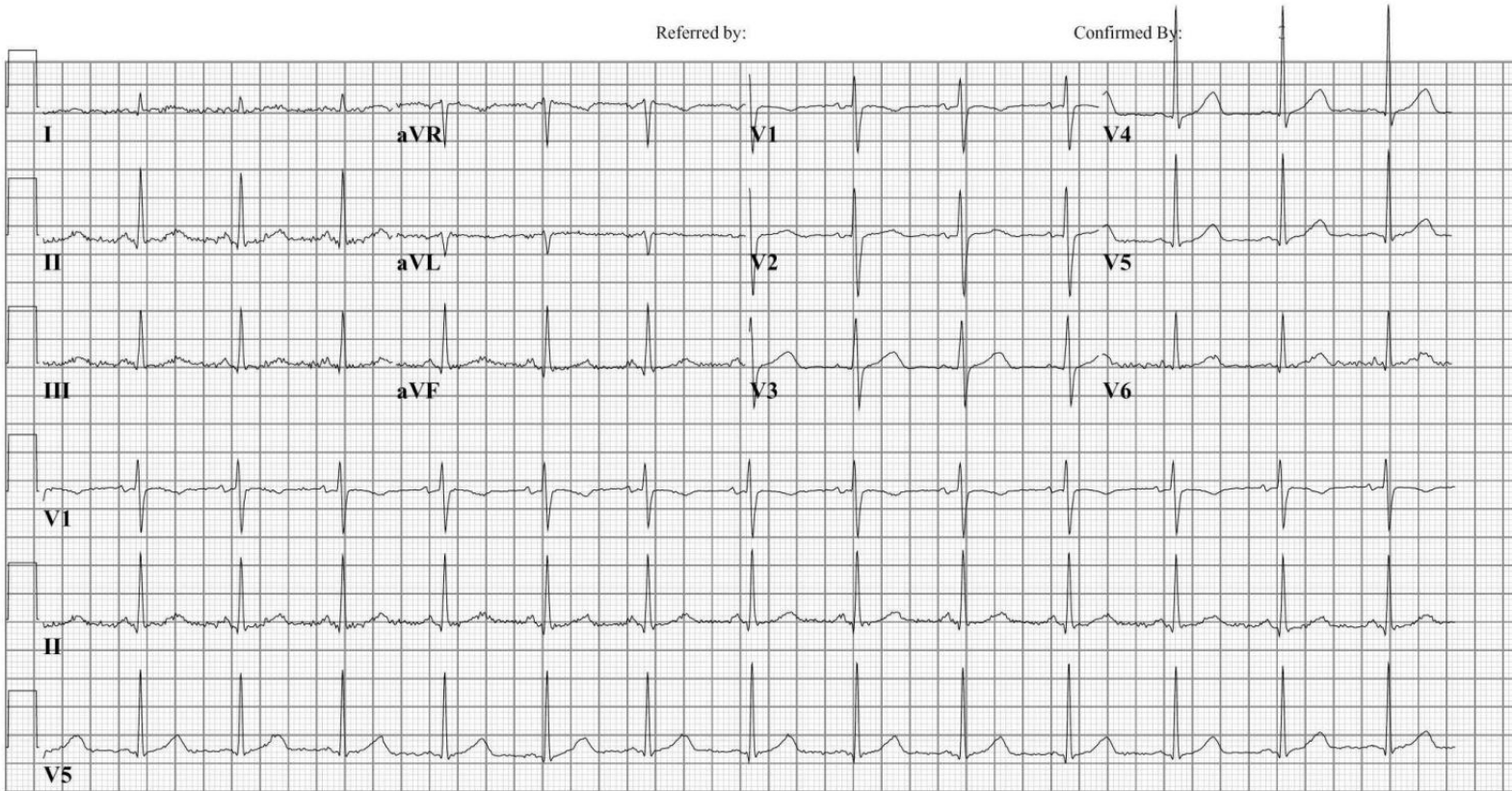
*** Leeftijds en geslacht specifieke ECG analyse ***
Normaal sinusritme
Normaal ECG
Geen oud ECG aanwezig

Loc:23

Technician:

Referred by:

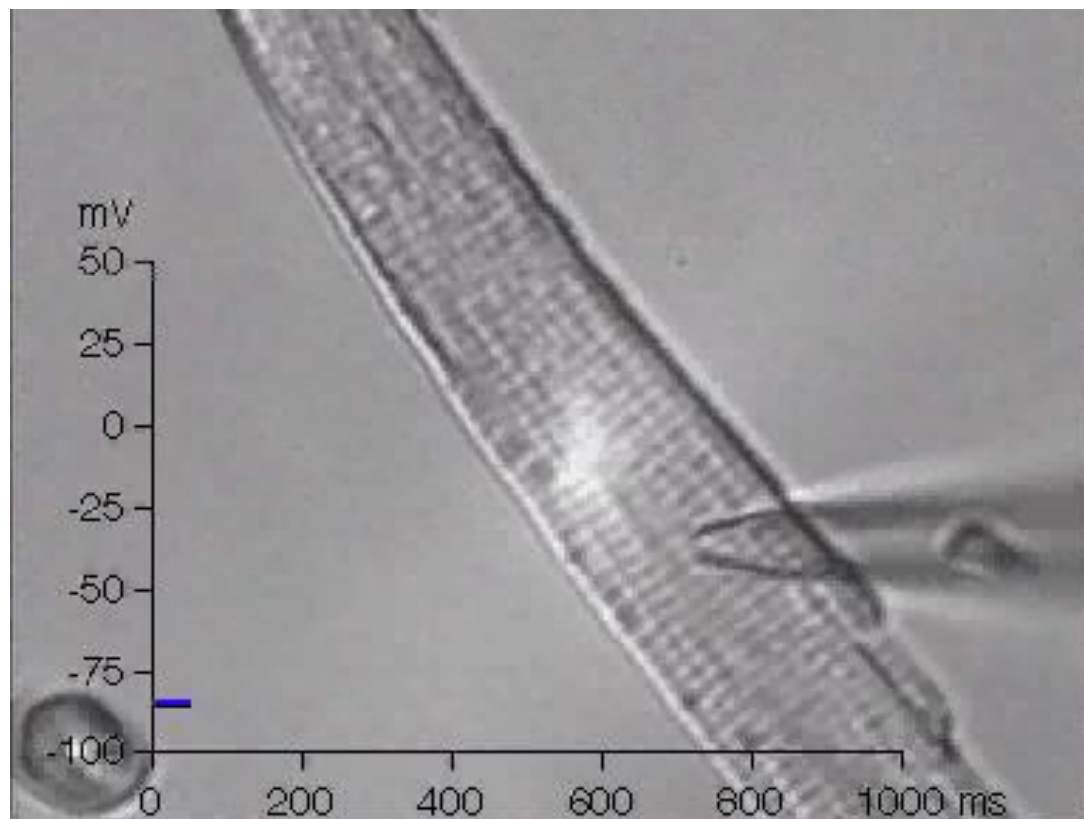
Confirmed By:

25mm/s 10mm/mV 40Hz 005E 12SL 233 CID: 10

Een ECG is een optelsom van de actiepotentialen van 300 biljoen hartcellen

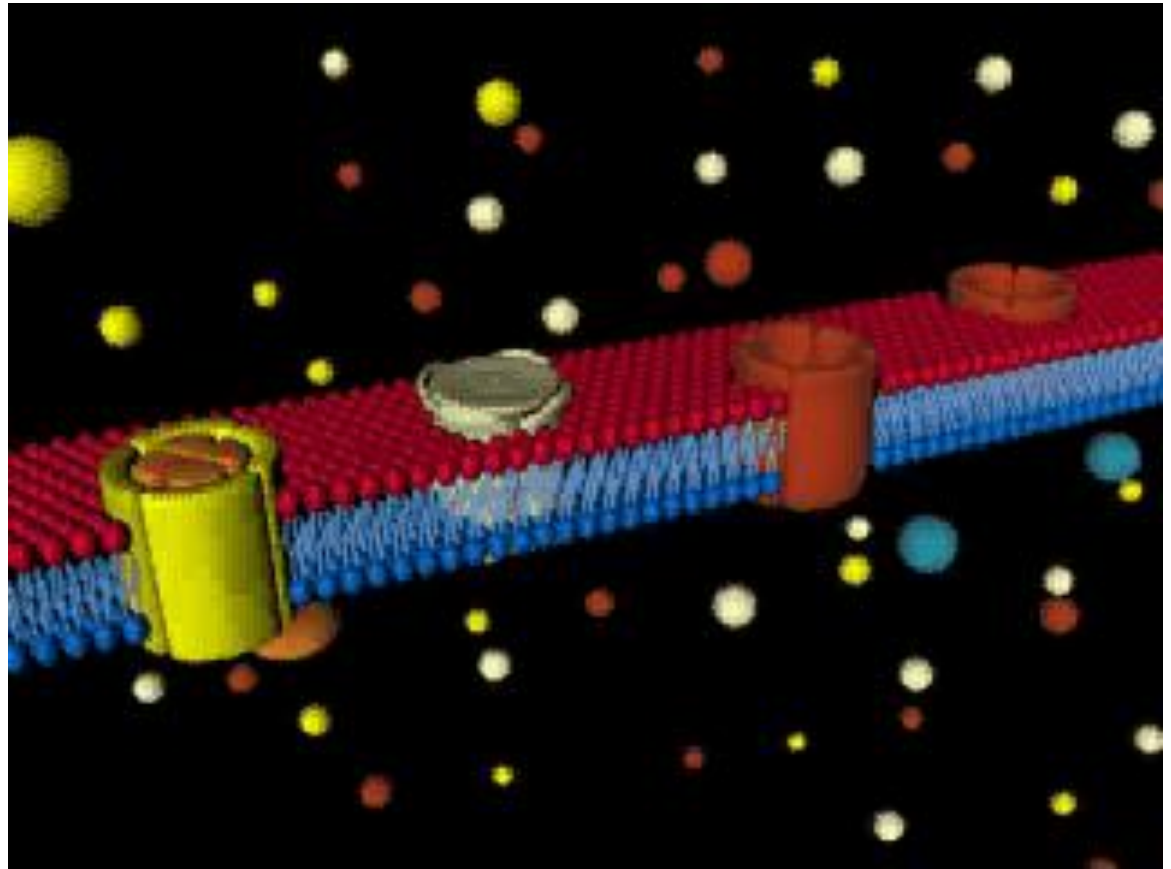

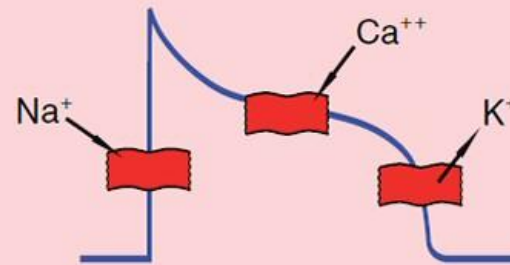
De actiepotentiaal

De actiepotentiaal is het resultaat van ionstromen over de celmembraam

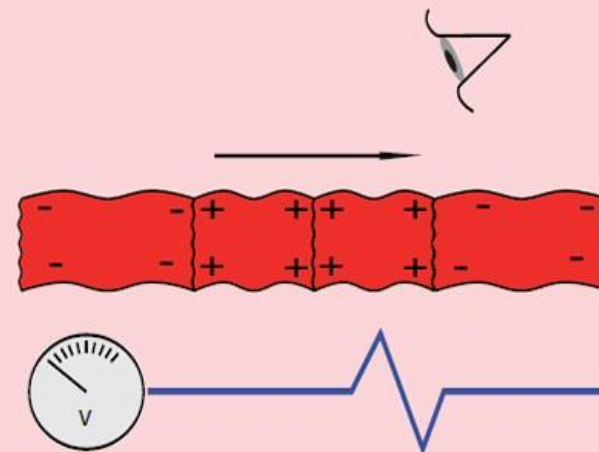
Volgorde:

- Natrium de cel in
- Calcium de cel in
- Kalium de cel uit

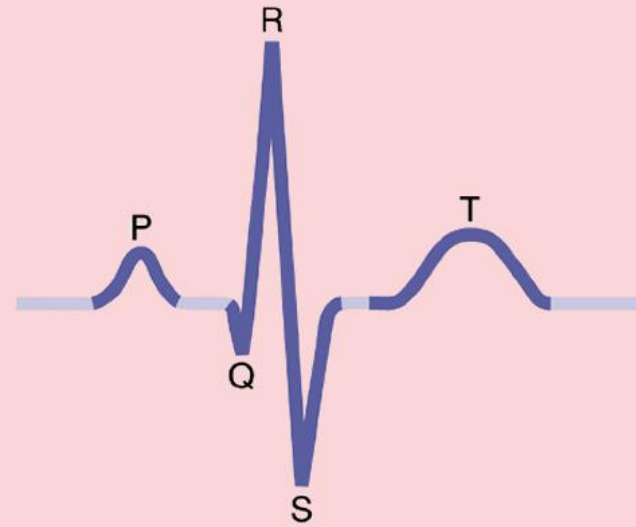

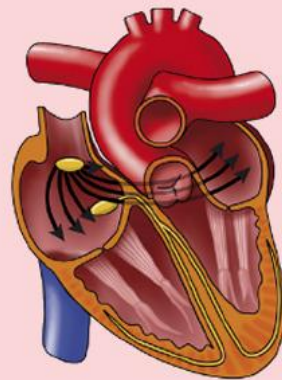
De lading verandering zorgt voor ion stromen over de hartcelwand.
 Eerst Na^+ stromen naar binnen, dan Ca^{++} en daarna K^+ naar buiten

Signaal naar je toe is positieve uitslag

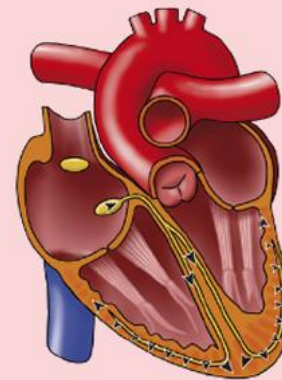

P golf

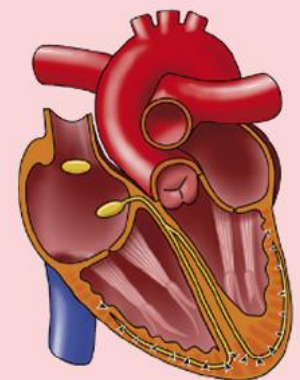
Activatie van
het atrium

QRS complex

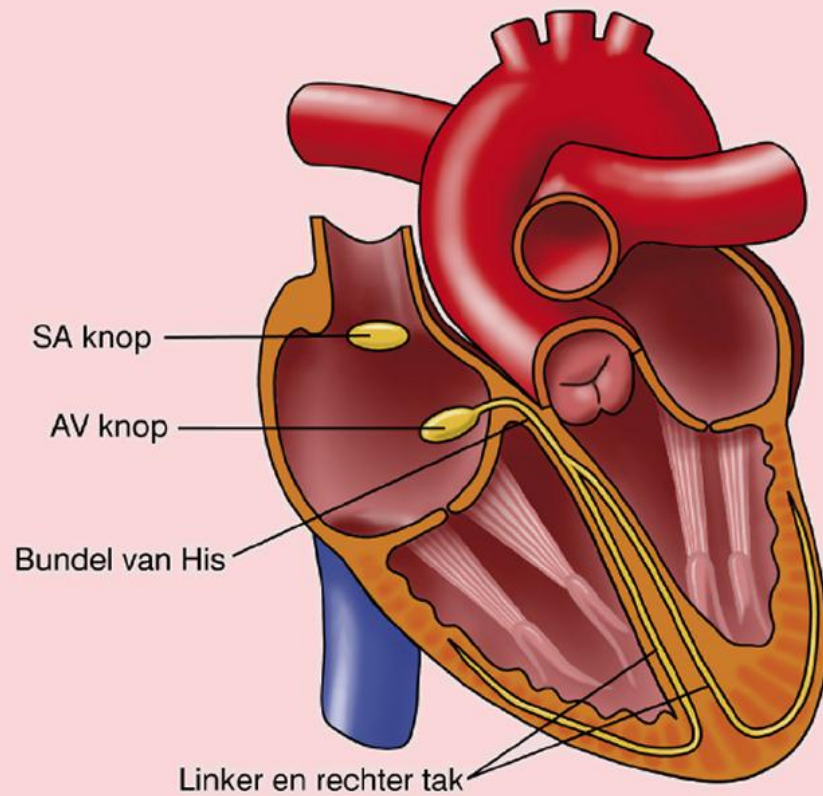

Activatie van
de ventrikels

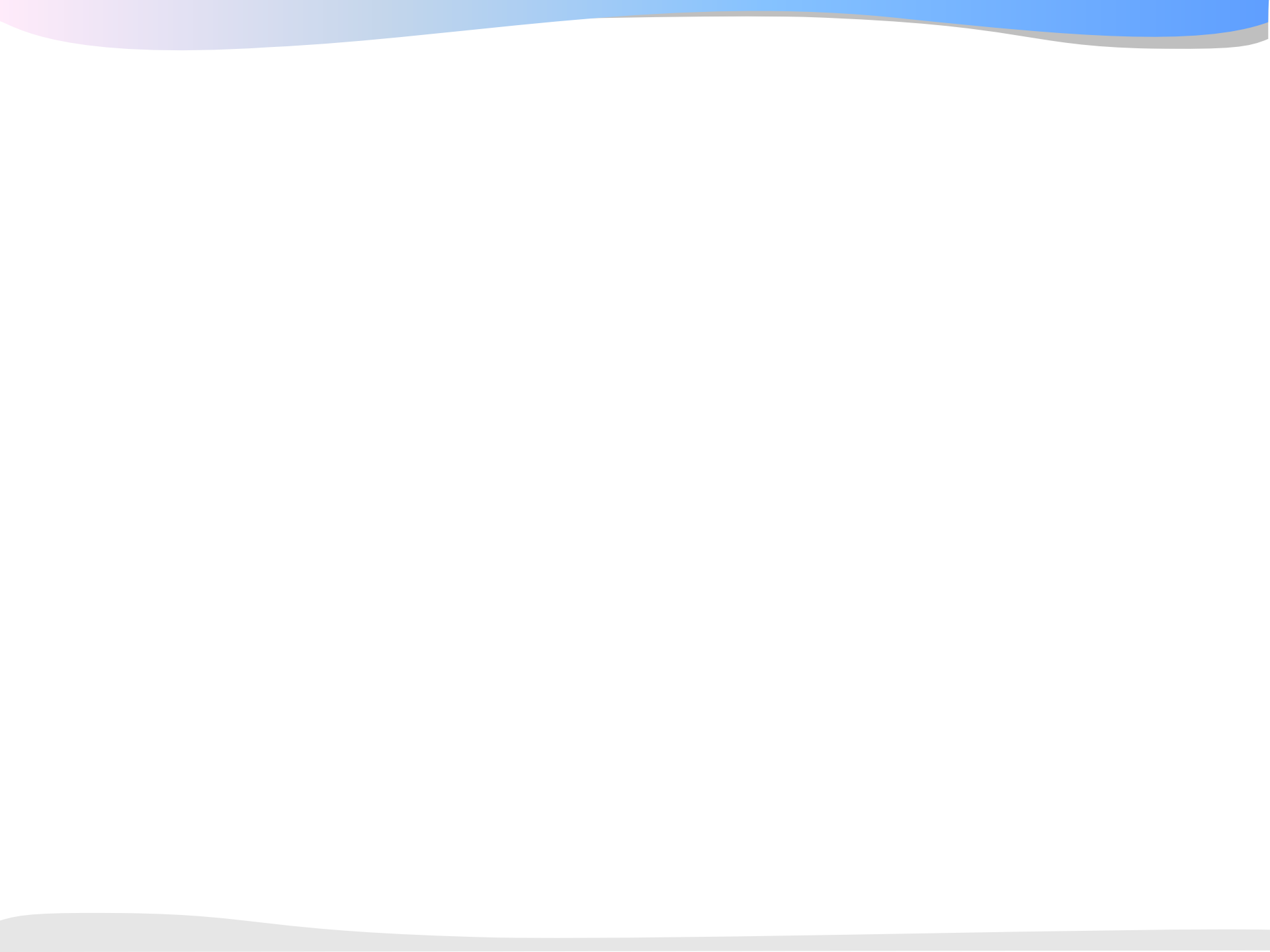
T golf

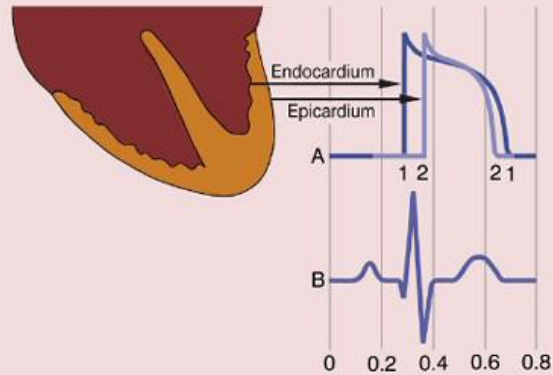

Herstel golf

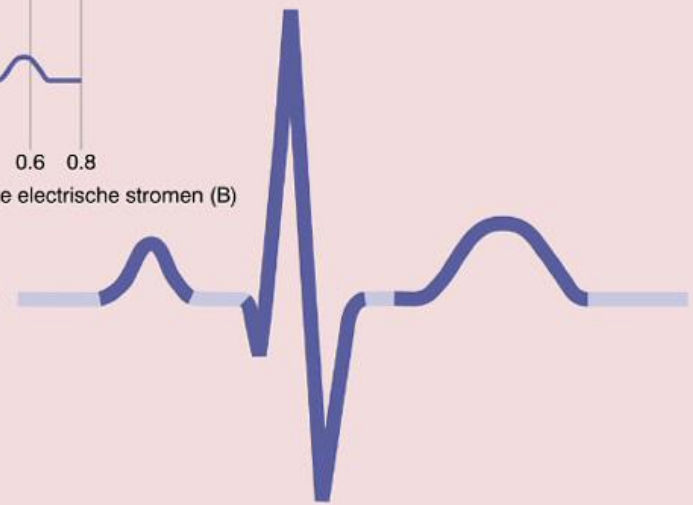
Het geleidingssysteem zorgt voor de verspreiding van het elektrische signaal door het hart

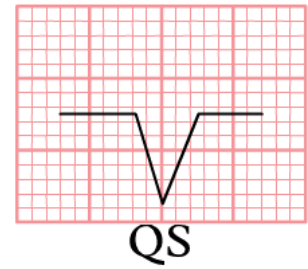
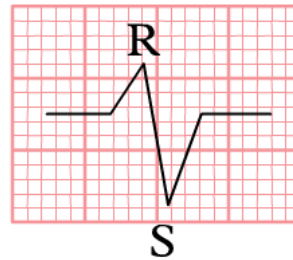
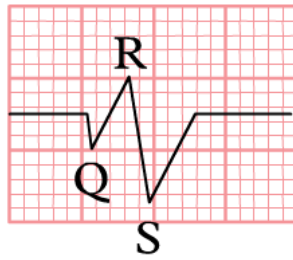
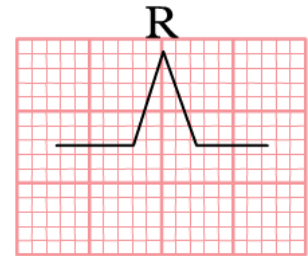
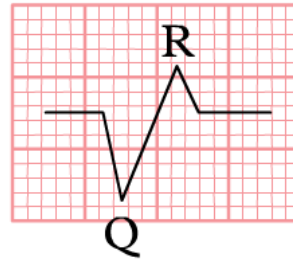
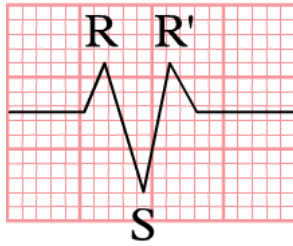

Het ECG registreert de optelsom van deze elektrische stromen (B)

Het resultaat:

De 10 electrodes zijn:
de extremitatelectrodes:

LA - linker arm

RA - rechter arm

N - neutraal, op het rechter been (= electrisch aarde of nulpunt ten opzichte waarvan de electrische spanning wordt gemeten)

F - voet, op het linker been (feet)

Het maakt niet uit of de electrodes proximaal of distaal op de extremiteiten worden geplakt.

de borstelectrodes:

V1 - geplaatst in de 4e intercostaalruimte rechts van het borstbeen

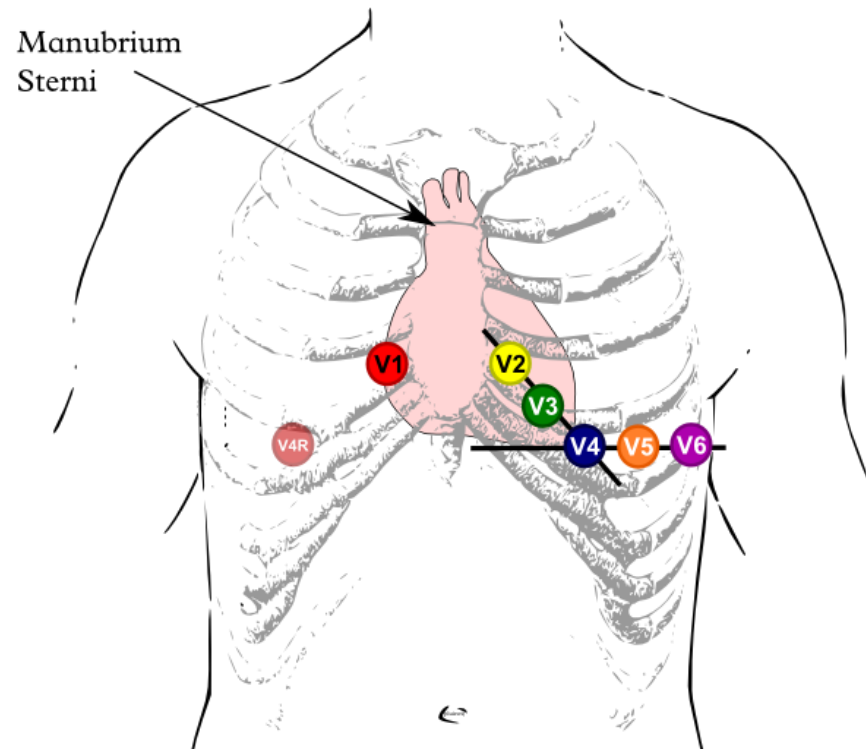
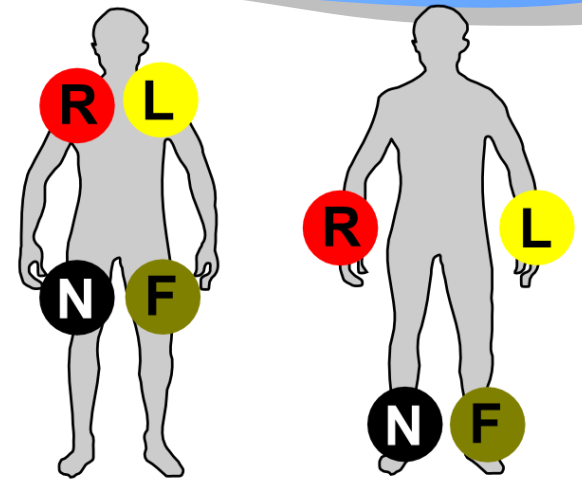
V2 - geplaatst in de 4e intercostaalruimte links van het borstbeen

V3 - geplaatst halverwege tussen V2 en V4

V4 - geplaatst in de 5e intercostaalruimte in de tepellijn

V5 - geplaatst halverwege tussen V4 en V6

V6 - geplaatst in de axillairlijn op dezelfde hoogte als V4

De extremitetsafleidingen zijn:

I van rechter naar linker arm

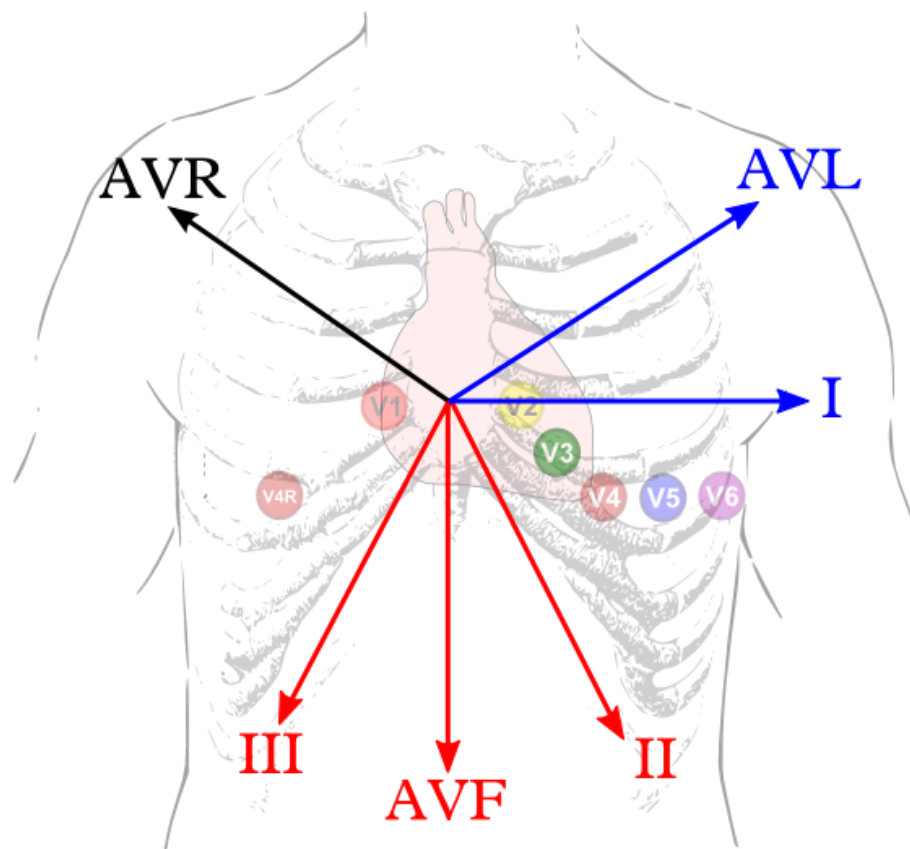
II van rechter arm naar linker been

III van linker arm naar linker been

AVL wijst naar de Linker arm

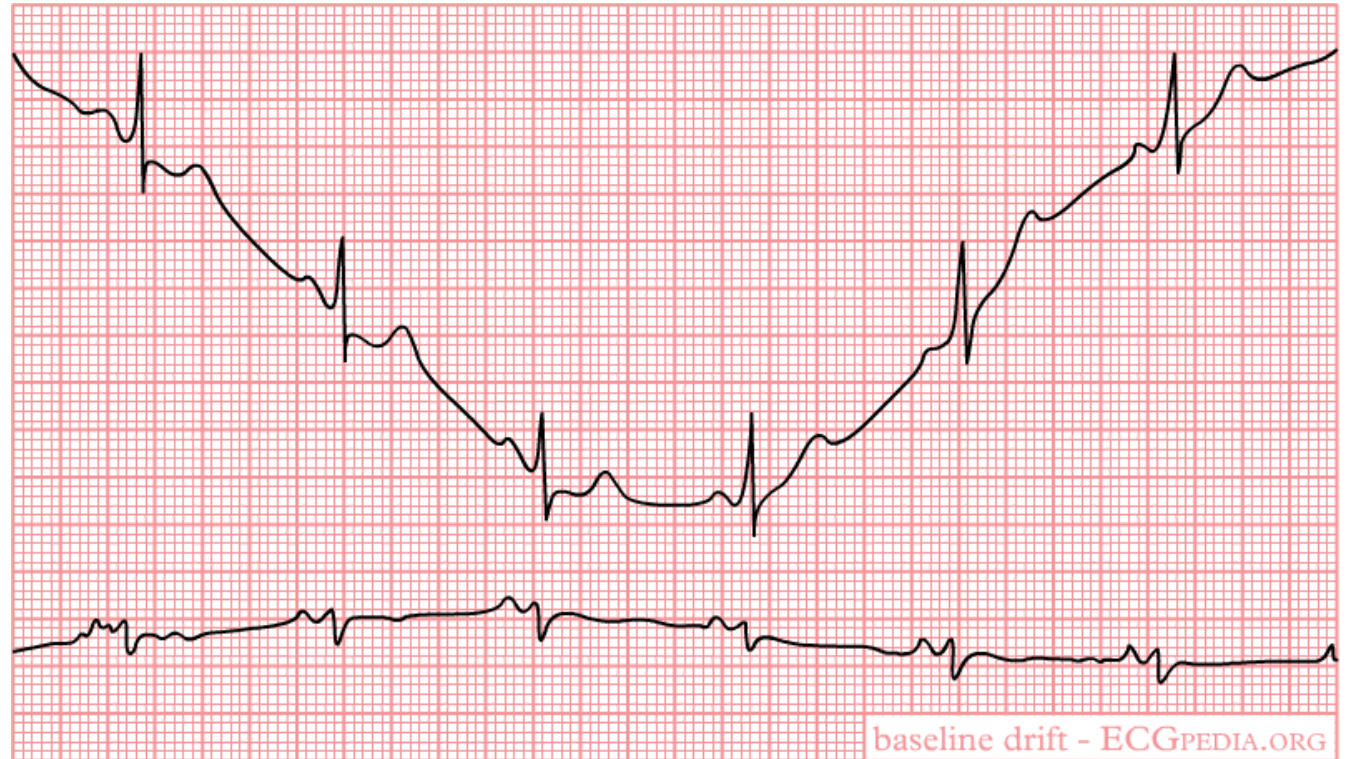
AVR naar de Rechter arm

AVF naar de voeten (Feet)

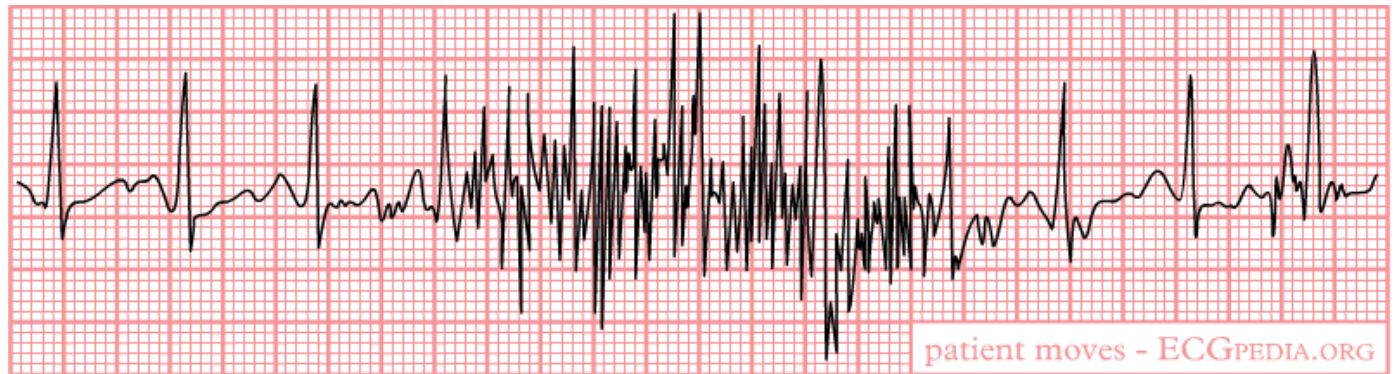
Technische problemen

Baseline drift

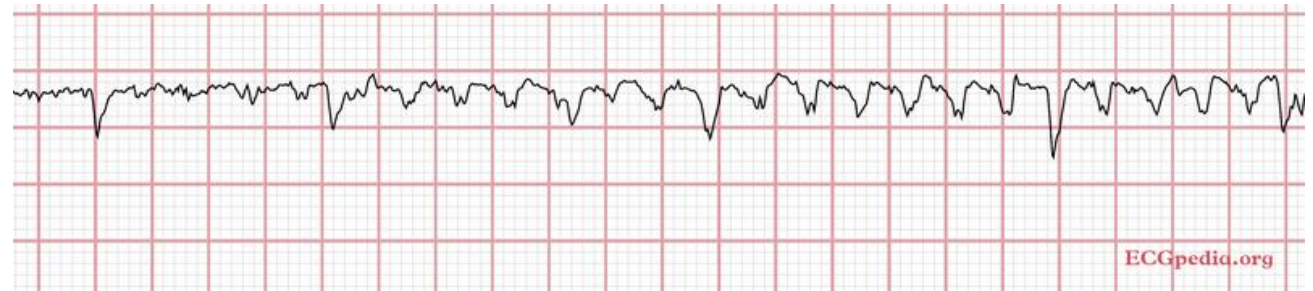
Technische problemen

Bewegungsartefacten

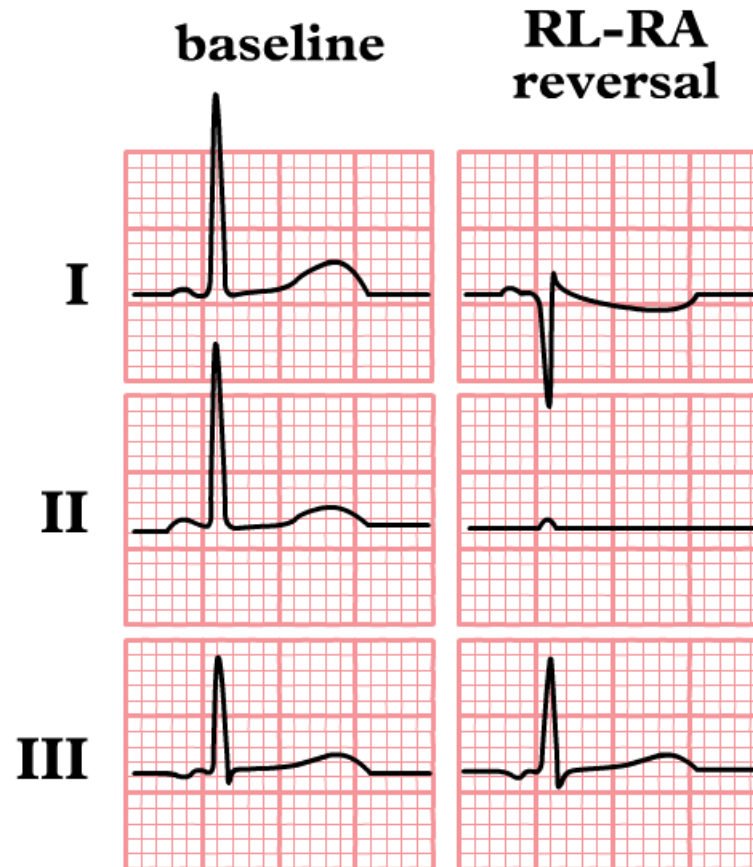
Technische problemen

Parkinson

Technische problemen

Draadverwisselingen

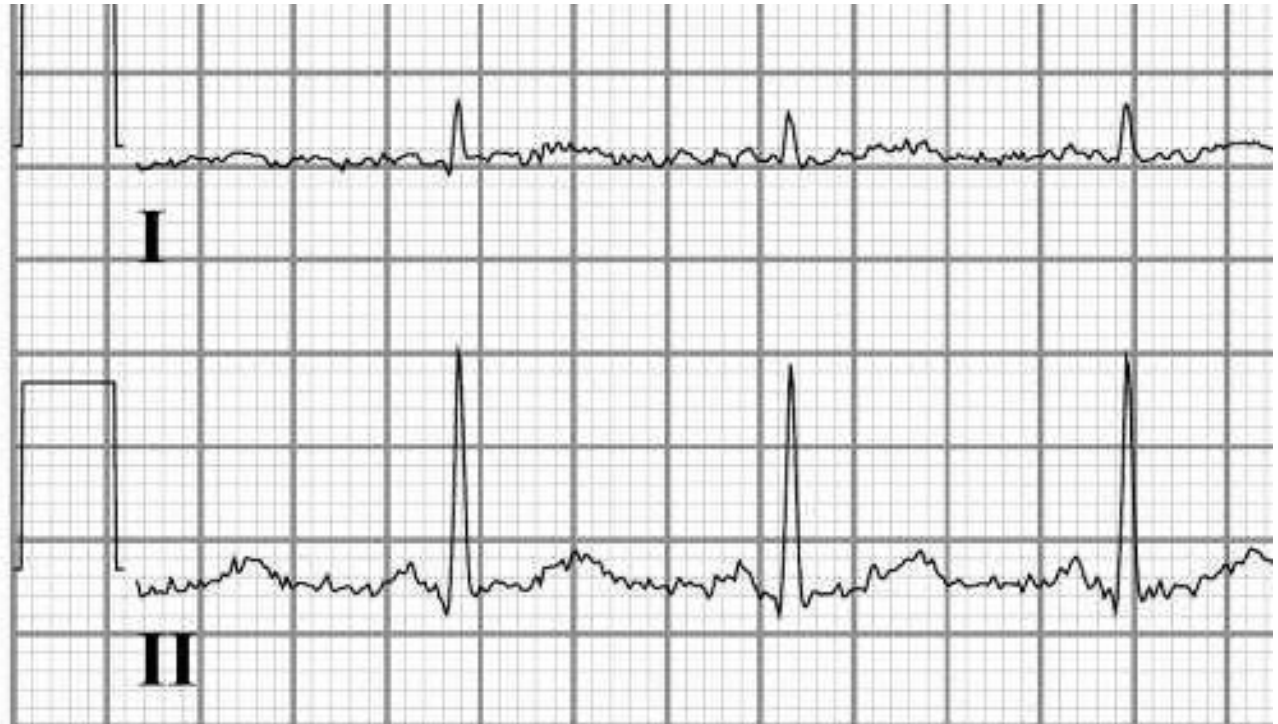

leads I & III are
mirror images

"far-field" signal

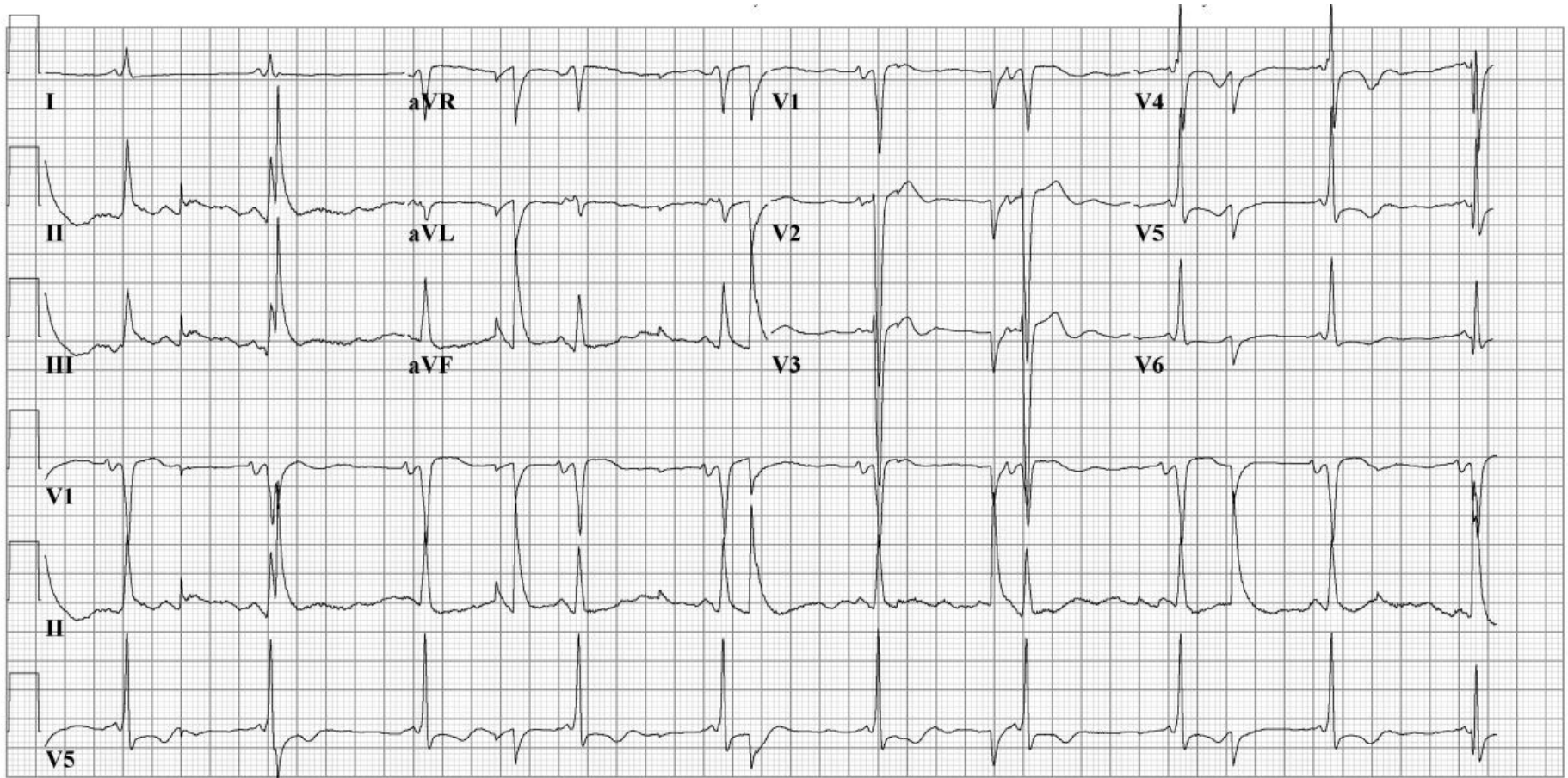
Technische problemen

Elektrische interferentie

Technische problemen

Elektrische interferentie

SYSTEMATISCHE BEOORDELING

Systematische beoordeling

- Kijk nooit eerst naar de pathologie!
- **ALTIJD** systematisch beoordelen!
- U mist belangrijke punten als u dat niet doet!

Systematische beoordeling

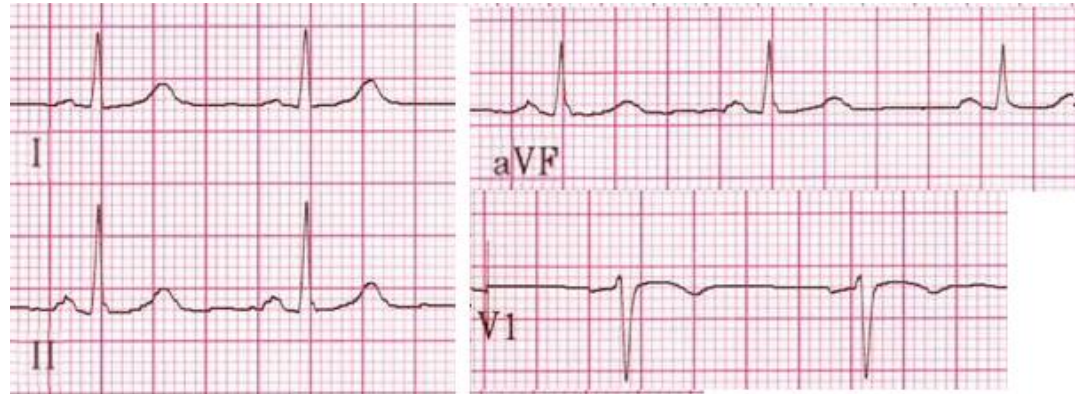
1. Ritme
2. Frequentie
3. Geleidingstijden
4. Hartas
5. P top morfologie
6. QRS morfologie
7. ST morfologie

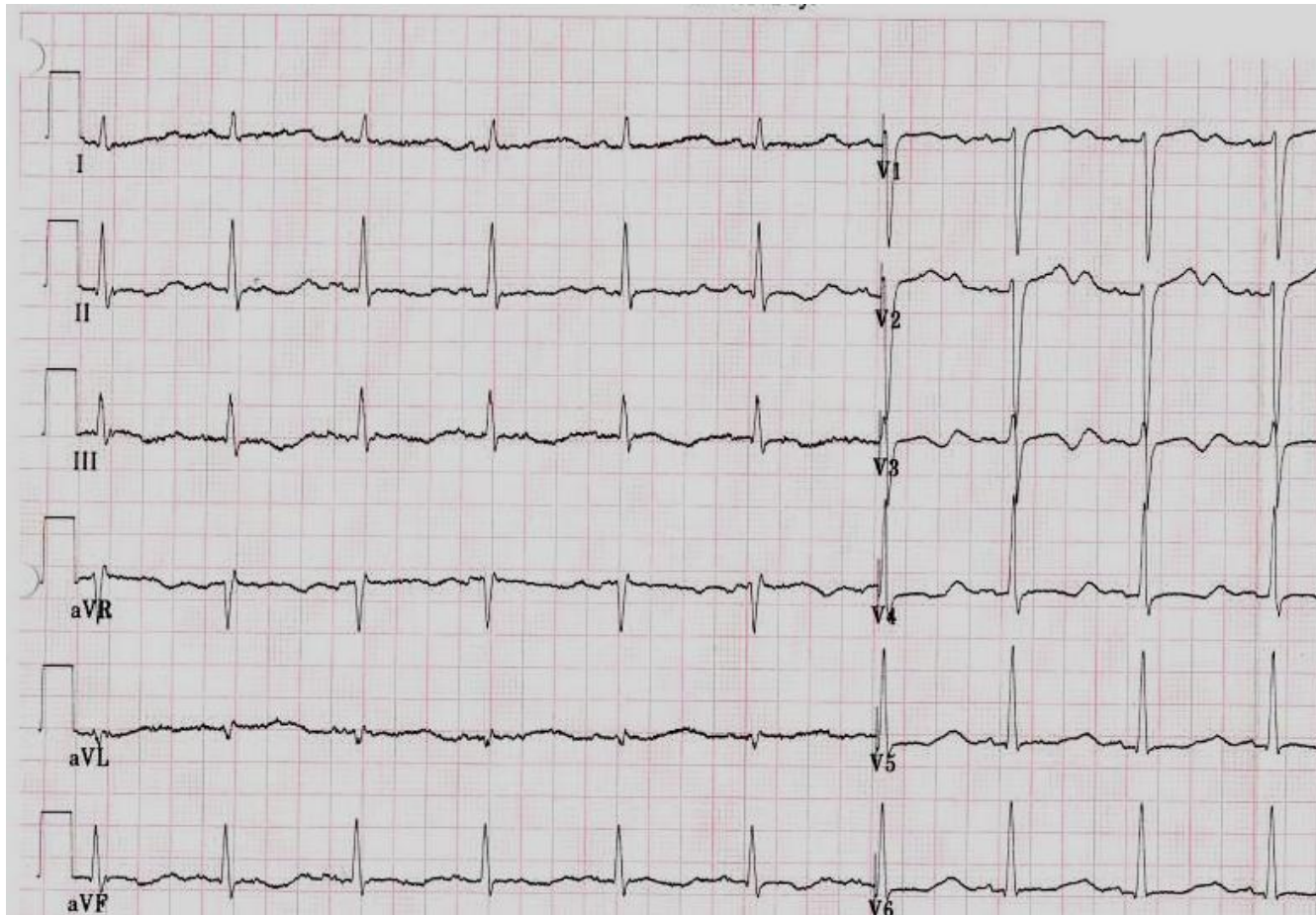
1. Vergelijking met oud ECG
2. Conclusie

1 Ritme

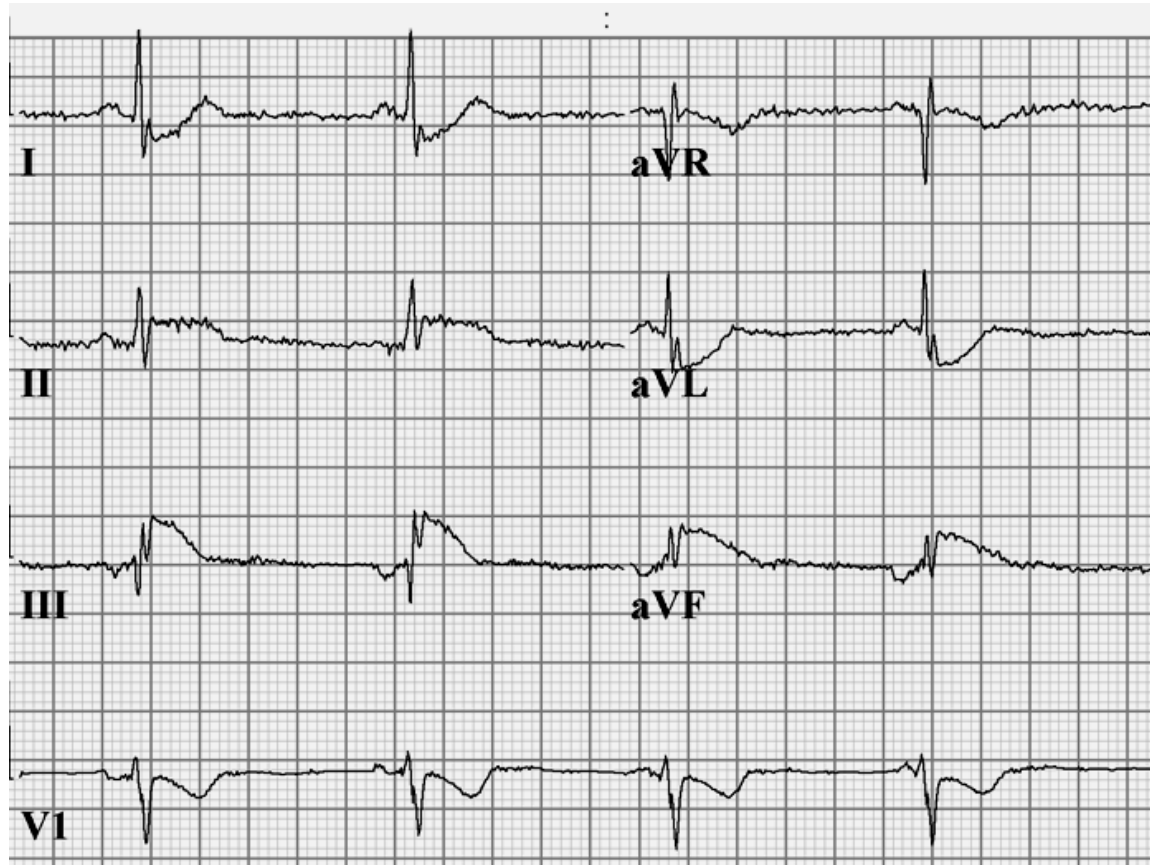
Eigenschappen van normaal sinusritme

- Het ritme is regelmatig, maar varieert licht met de ademhaling
- De frequentie ligt tussen de 60 en 100 / minuut.
- De p top is positief in II en AVF, en bifasisch in V1
- Een p top (boezemdepolarisatie) gaat vooraf aan het QRS complex
- Normaliter volgt op iedere p top een QRS complex

Sinusritme?

Sinusritme?

2 Frequentie

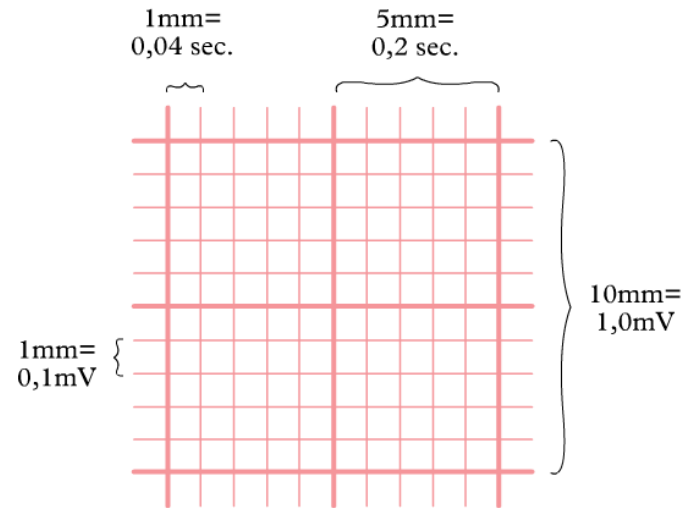
3 methoden:

1. Aftelmethode
2. Berekenen: $1500 /$ aantal kleine hokjes tussen 2 hartslagen
3. Marker methode

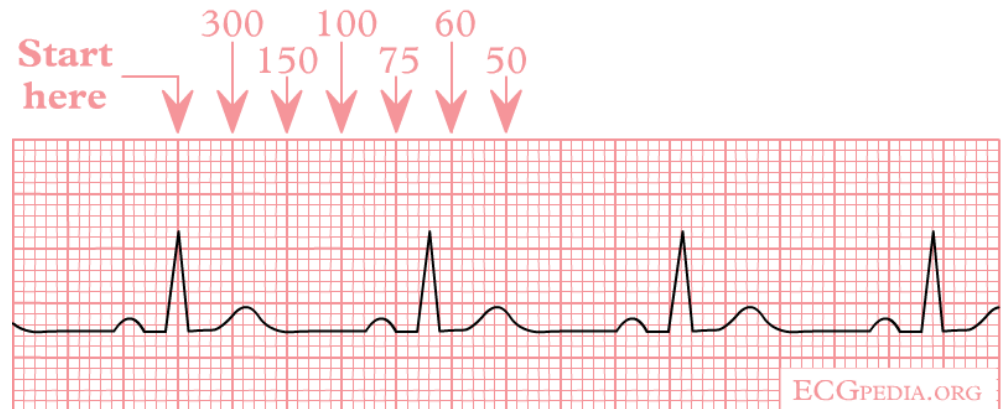
De hartfrequentie wordt beïnvloed door:

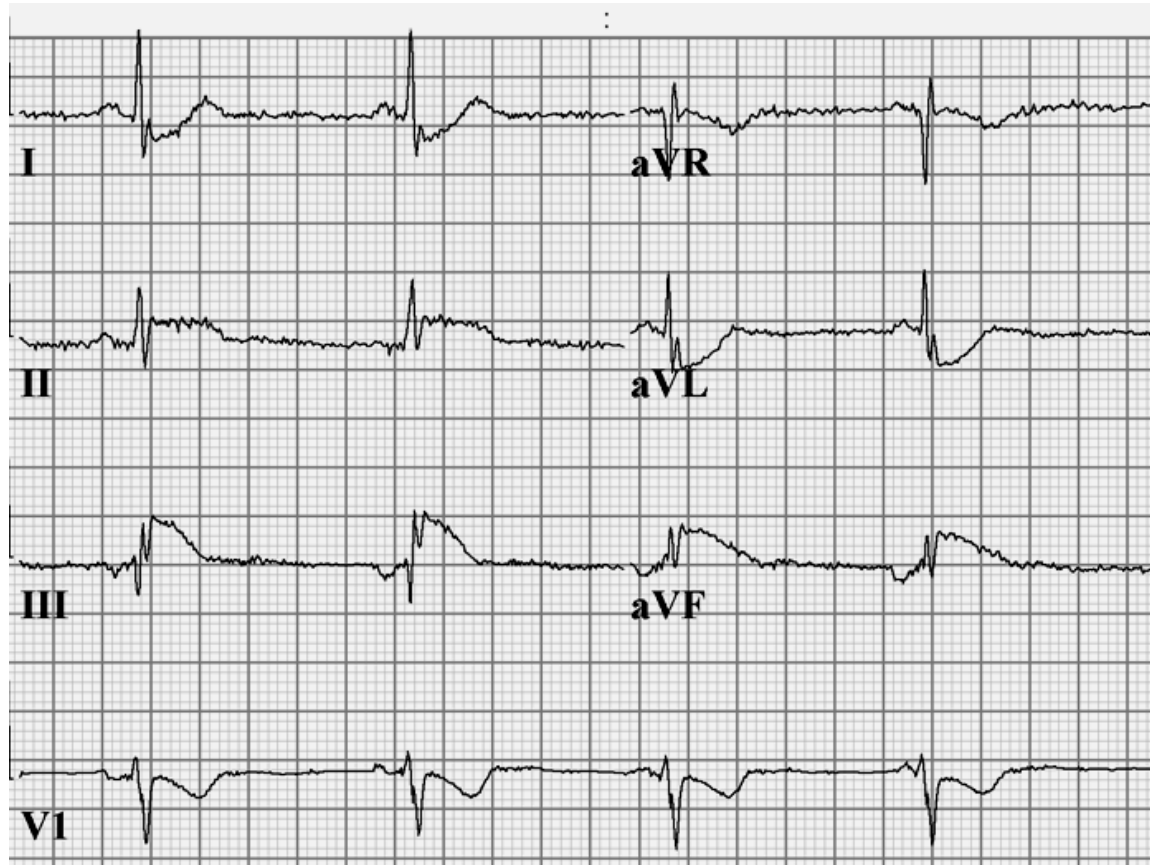
Het autonome zenuwstelsel

De vulling van het hart

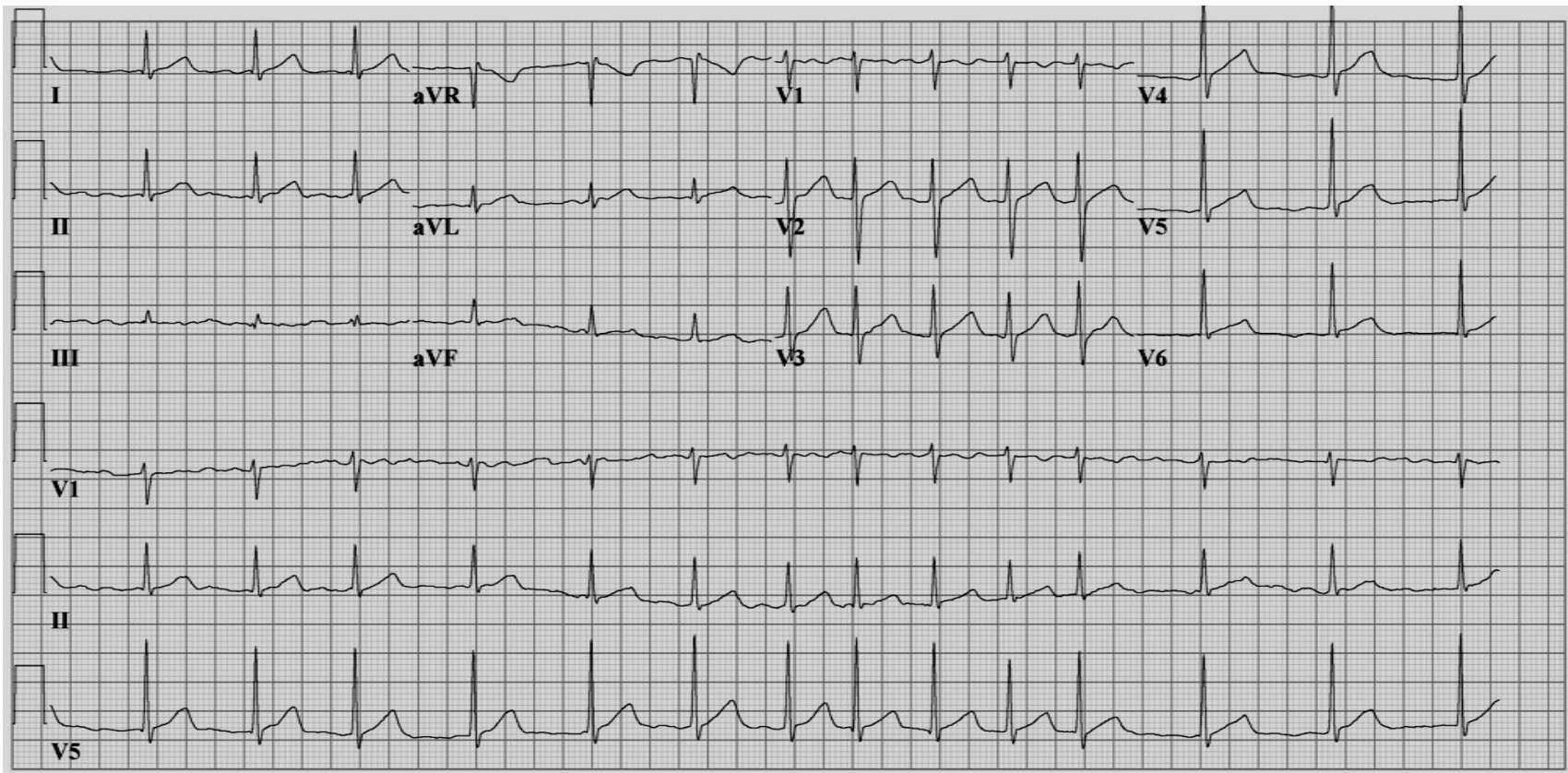
ECGPEDIA.ORG

Frequentie?

Frequentie?

3 Geleidingstijden

PQ tijd tussen 0.12 en 0.20 seconde

- te kort → pre-exitatie / aritmie
- te lang → AV blok

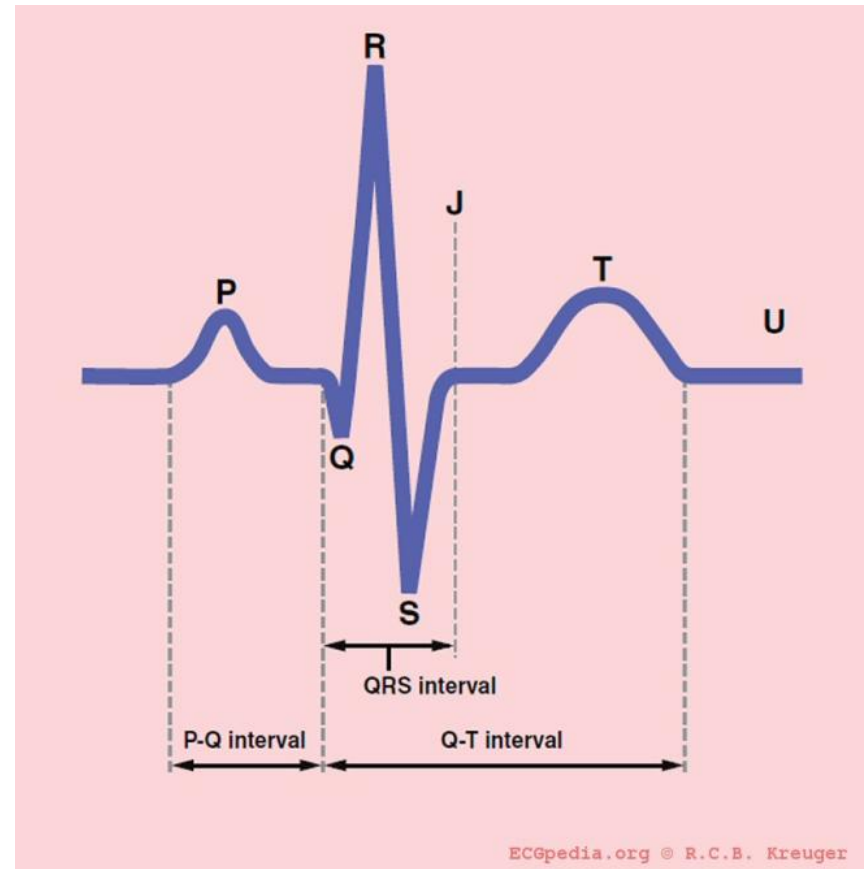
QRS duur <= 0.10-0.12 seconde

Te lang → LBTB / RBTB

QTc tijd = repolarisatie

Mannen < 440-450ms

Vrouwen < 450ms

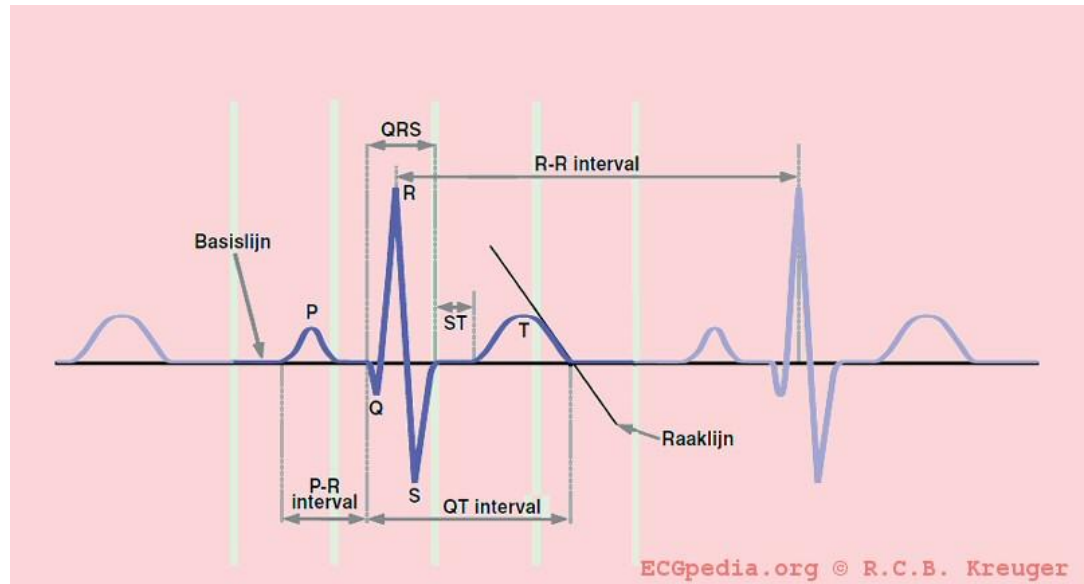
Check de QT tijd die de computer uitrekent!

Verlengde QTc tijd geeft verhoogd risico op plotse dood. Vooral > 480 ms.

Dan geen QTc verlengende medicatie:

- Sotalol
- Amiodarone
- Erythromycine
- Clarithromycine
- Haldol

Zie www.torsades.org

$$QTc = \frac{QT}{\sqrt{RRinterval(sec)}}$$

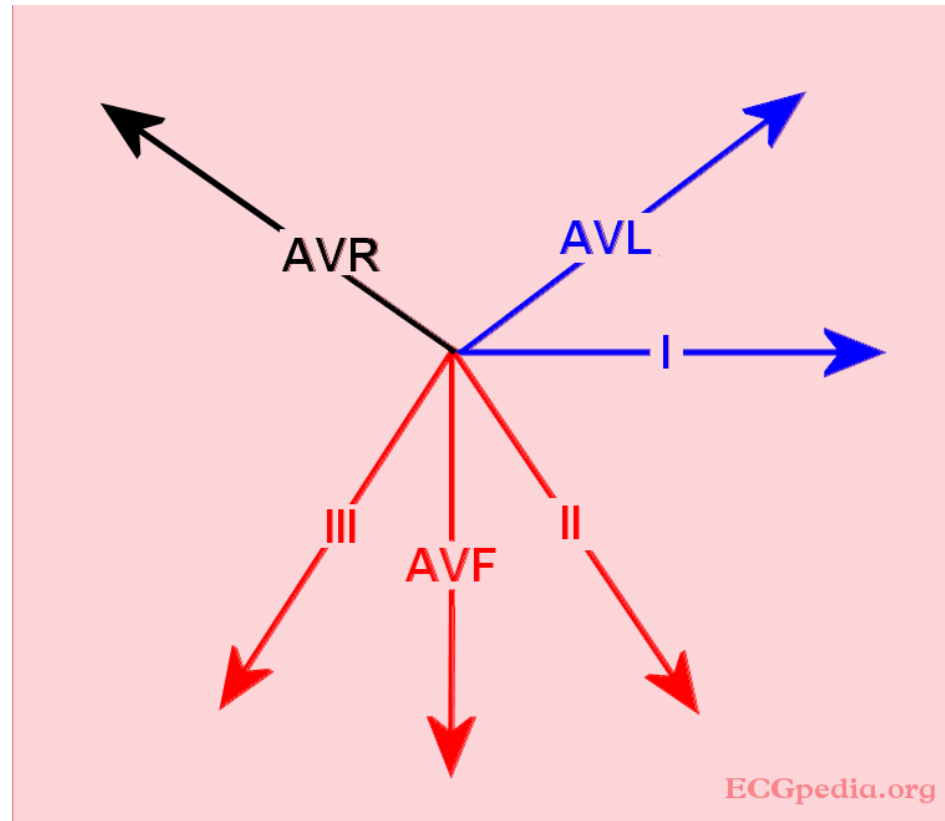
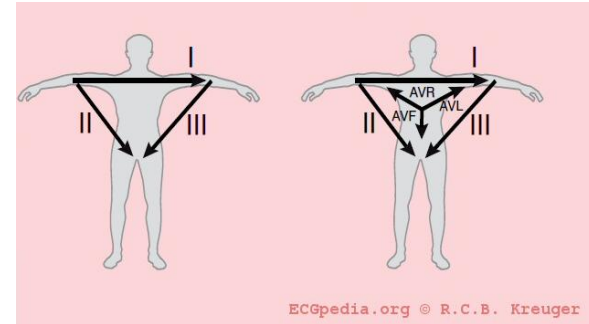
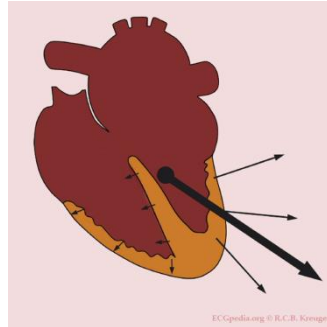
4 Hartas

Geeft de som van de elektrische vectoren aan

Normaal is tussen -30 en +90 graden.

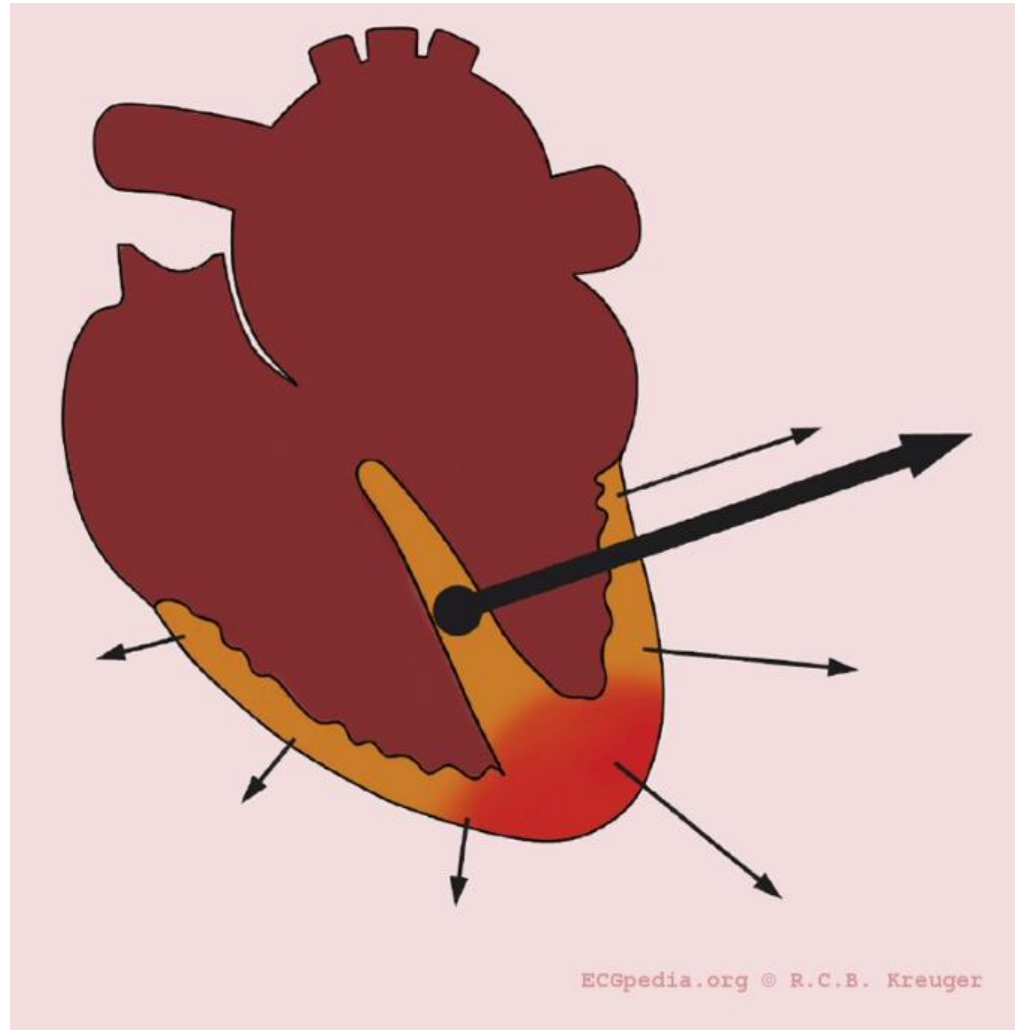
Positief in I en AVF? →
hartas = normaal

Kijk op het ECG! De computer heeft het meestal goed.

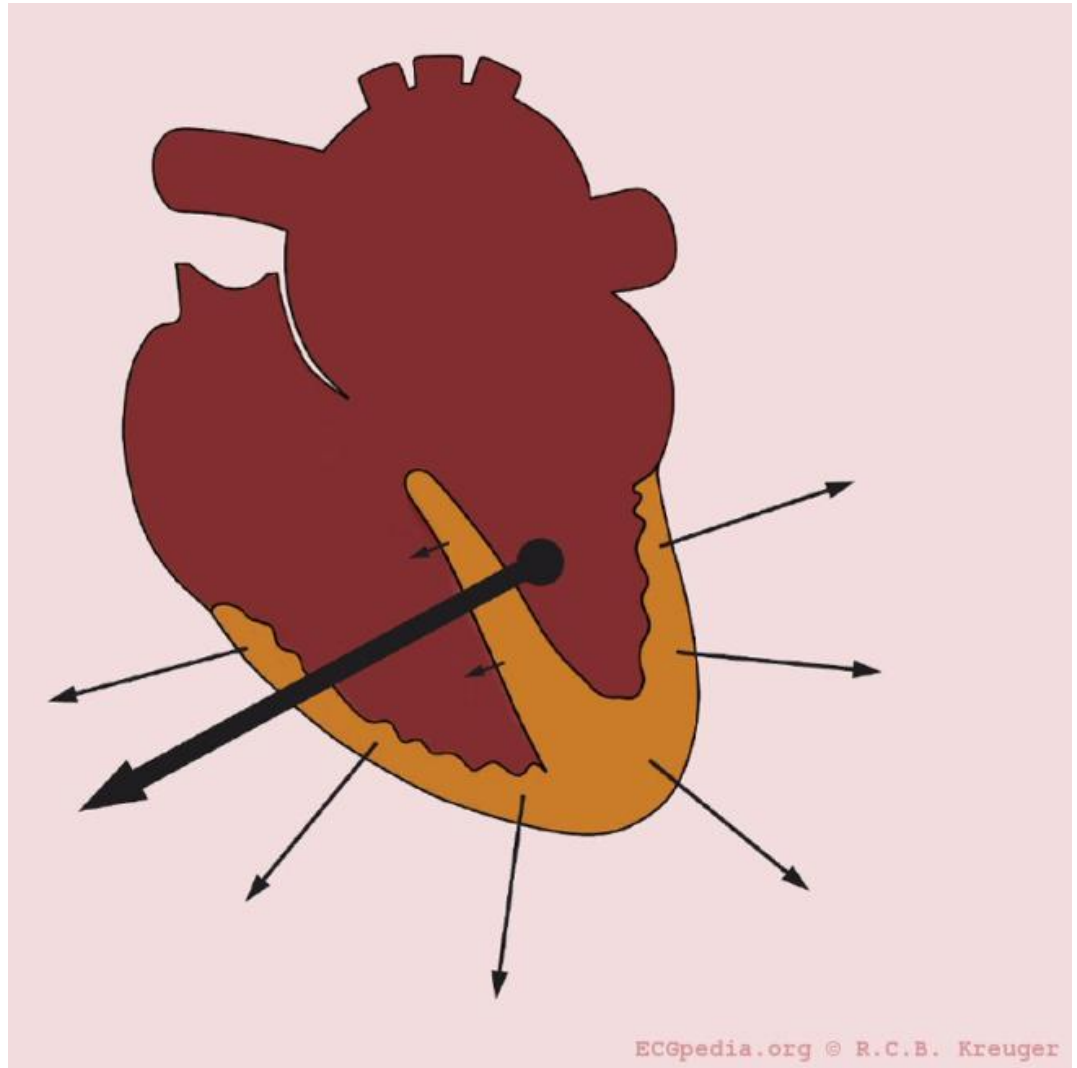
Linker hartas

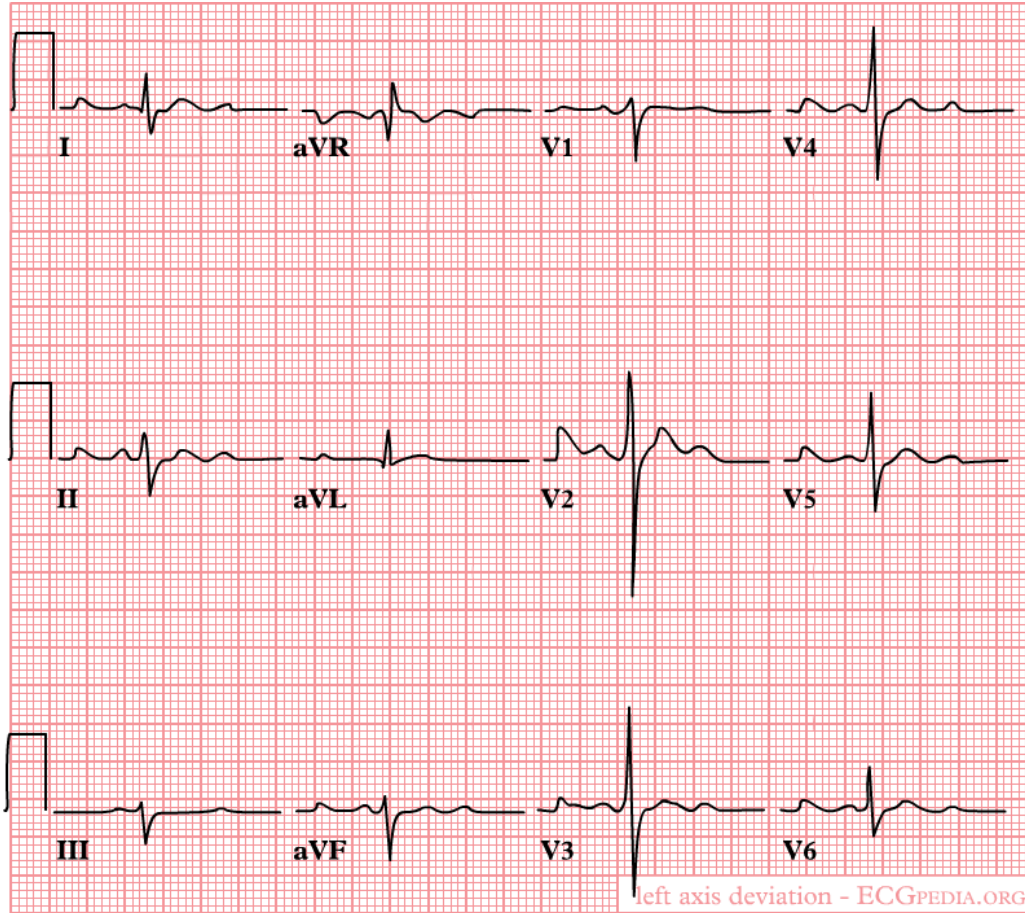
- Linker anterior hemiblok
- Onderwandinfarct
- Linker ventrikelhypertrofie
- Pacemakerritme

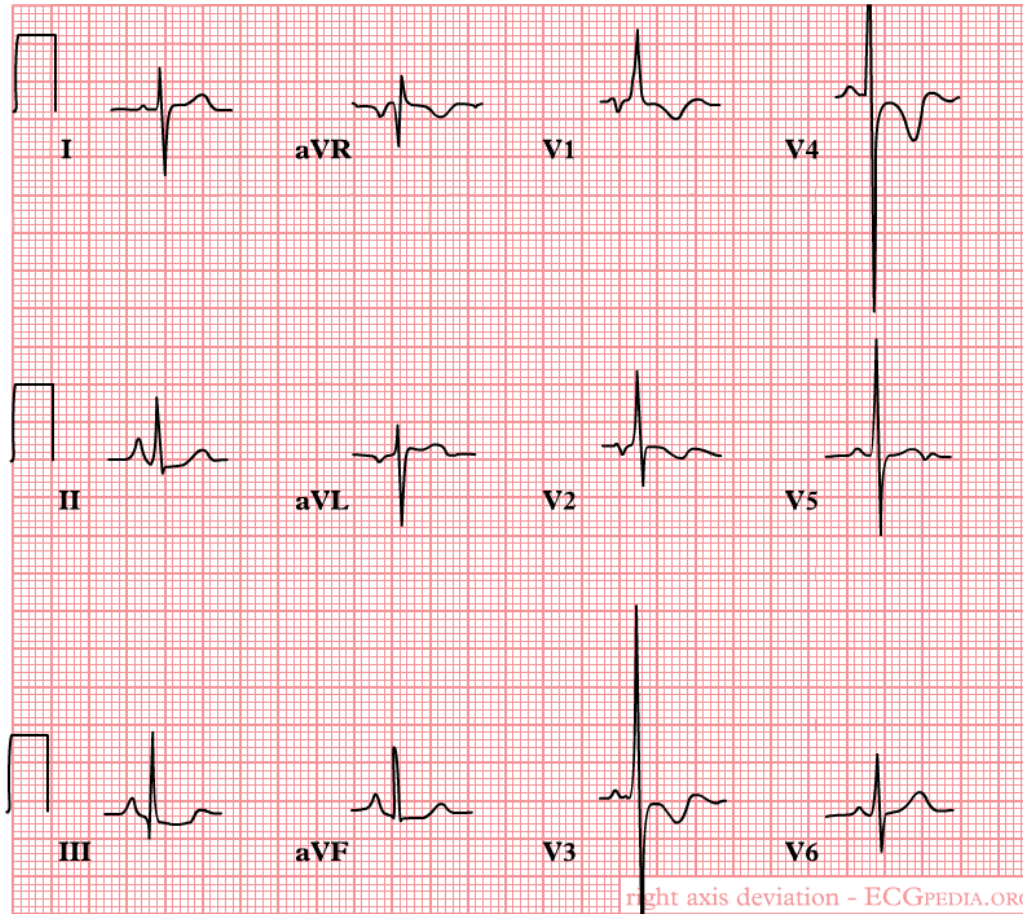
Rechter hartas

- Rechter ventrikelhypertrofie
- Rechter ventrikelbelasting (longembolie / COPD)
- Atriumseptumdefect, ventrikelseptumdefect
- Cave draad verwisseling linker-rechter arm!

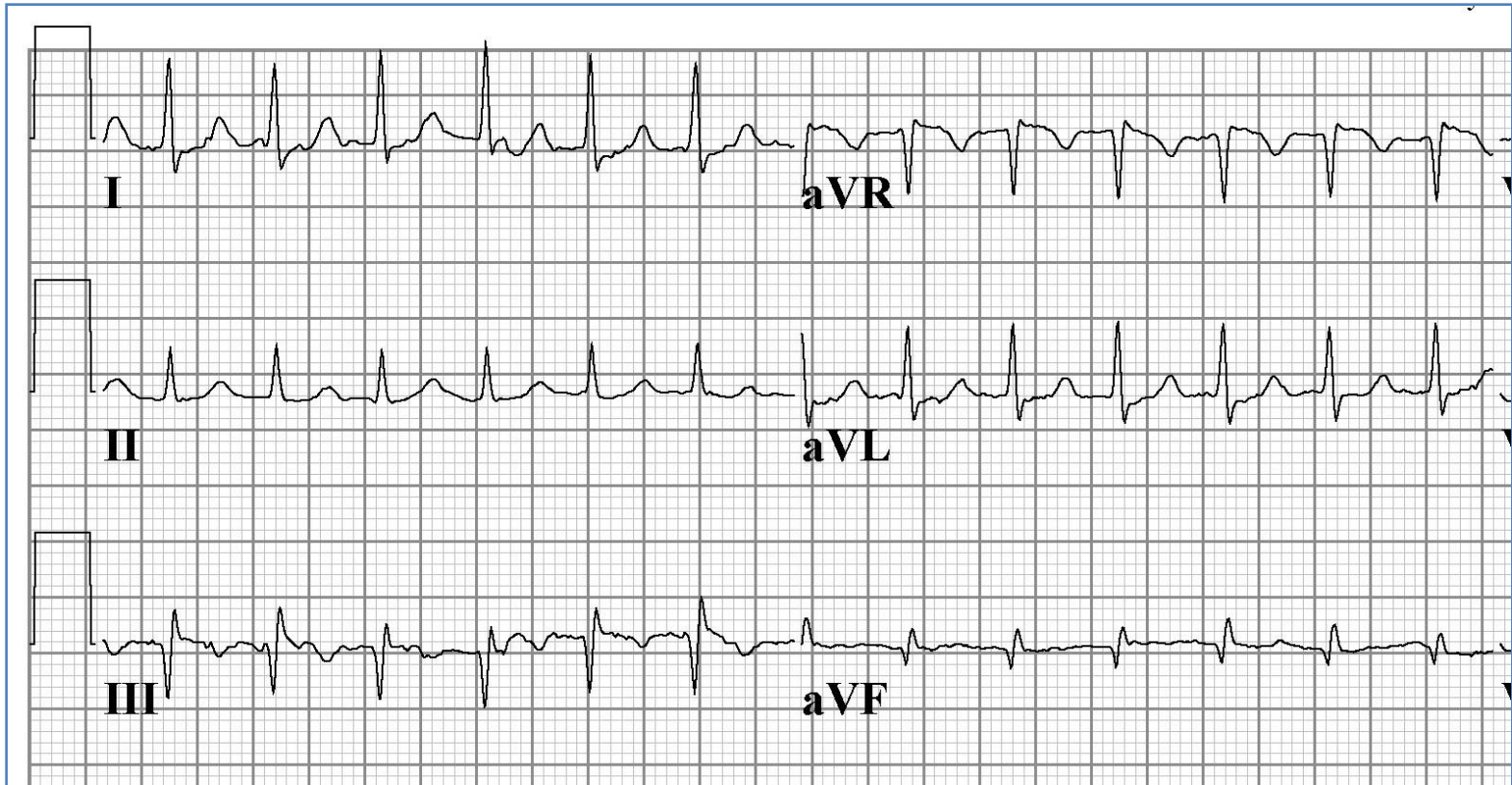

Hartas?

Hartas?

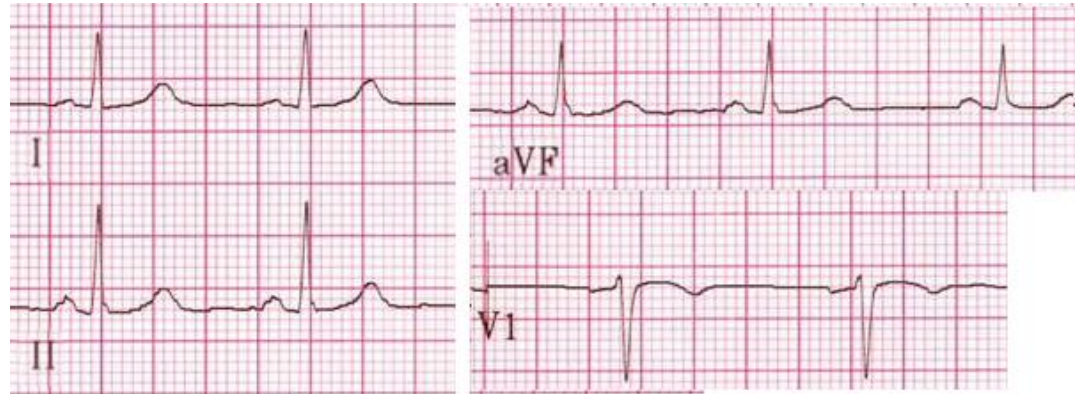

Hartas?

5 P top morfologie

- De maximale hoogte van de p top is 2,5 mm in II en / of III
- De p top is positief in II en AVF, en bifasisch in V1
- De breedte van de p top is normaal korter dan 0.12 seconde

Condition

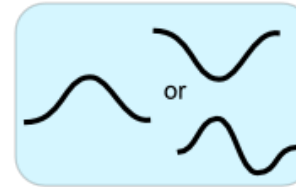
P Wave Morphology

Normal Sinus Rhythm

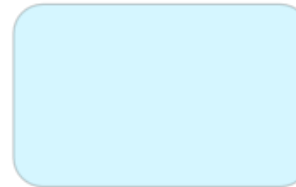
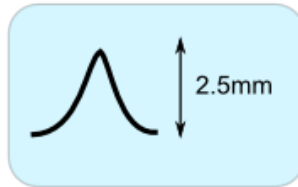
Lead II

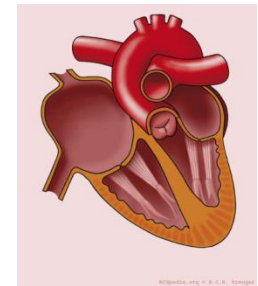
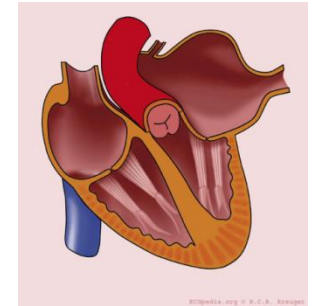
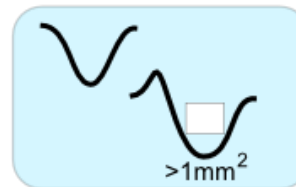
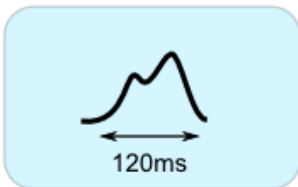
Lead V1

Right atrial enlargement
(= **P Pulmonale**)

Left Atrial Enlargement
(= **P Mitrale**)

6 QRS morfologie

- pathologische Q golven?
- LVH / RVH?
- microvoltages?
- geleidingsproblemen?
- R top progressie normaal?

6 QRS morfologie

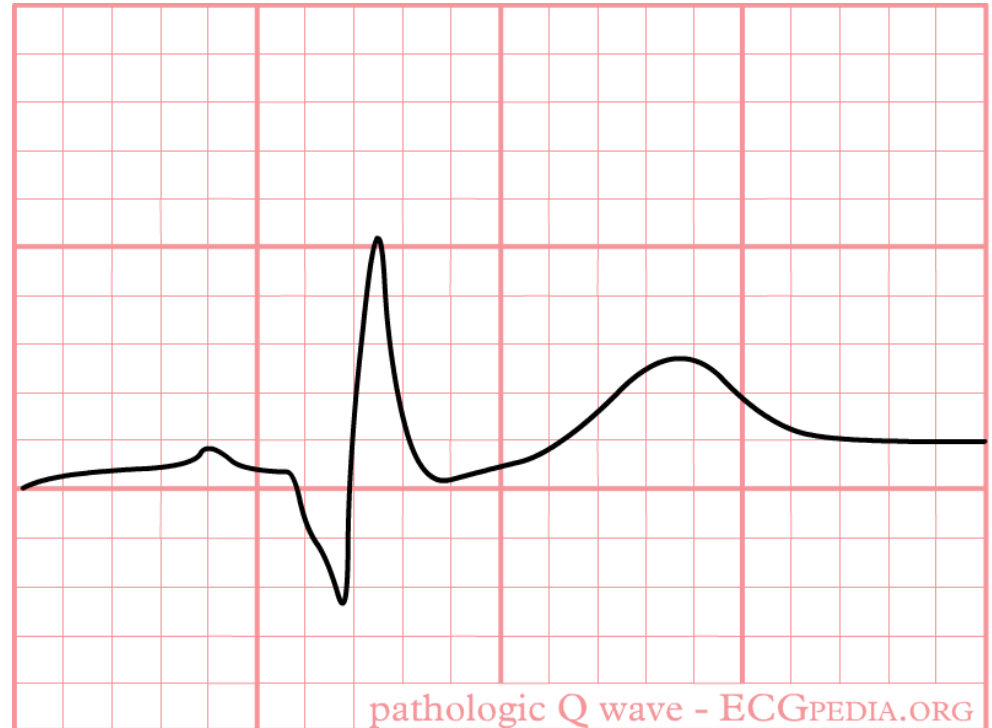
- pathologische Q golven?
- LVH / RVH?
- microvoltages?
- geleidingsproblemen?
- R top progressie normaal?

Pathologische Q golf:

- > 30ms breed
- In 2 belendende afleidingen en > 1mm diep

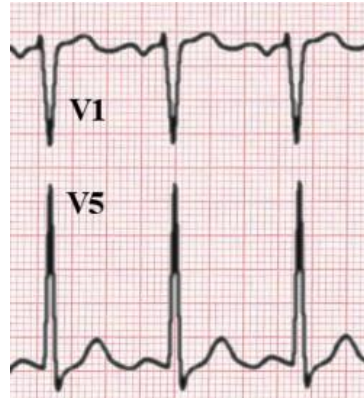
Is een teken van oud infarct

Niet indien alleen in III of AVR

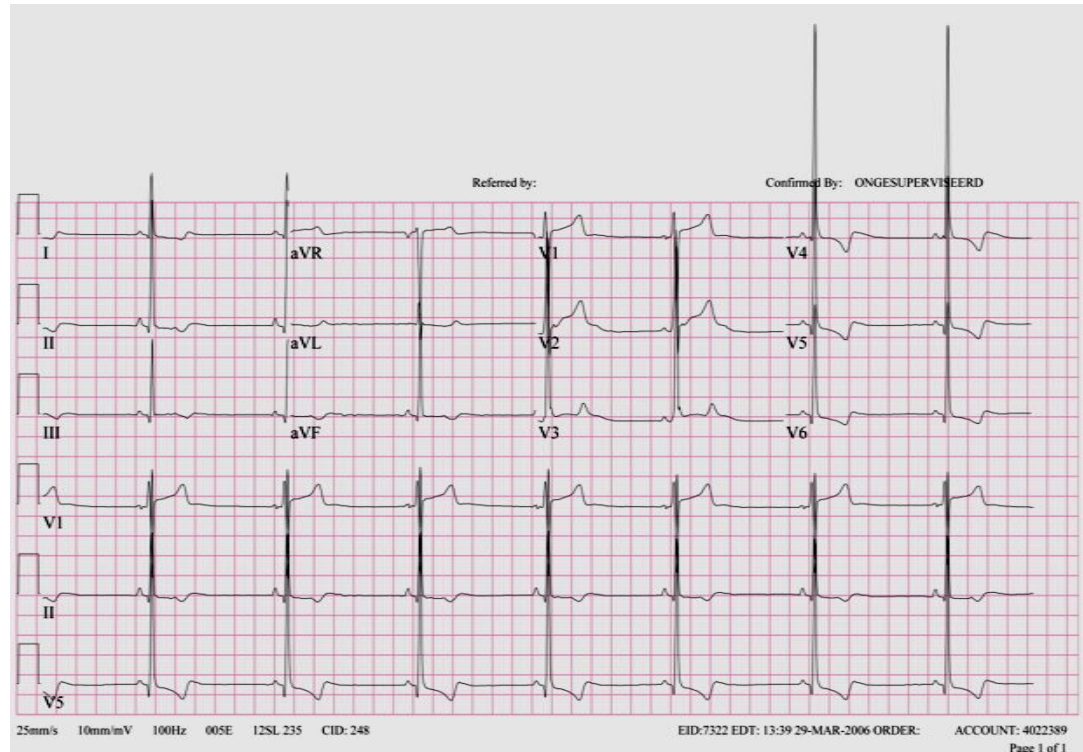
6 QRS morfologie

- pathologische Q golven?
- **LVH / RVH?**
- microvoltages?
- geleidingsproblemen?
- R top progressie normaal?

LVH:

- R in V5 of V6 + S in V1 > 35mm (Sokolow-Lyon criteria)
- Vaak strain patroon V5-V6

6 QRS morfologie

- pathologische Q golven?
- **LVH / RVH?**
- microvoltages?
- geleidingsproblemen?
- R top progressie normaal?

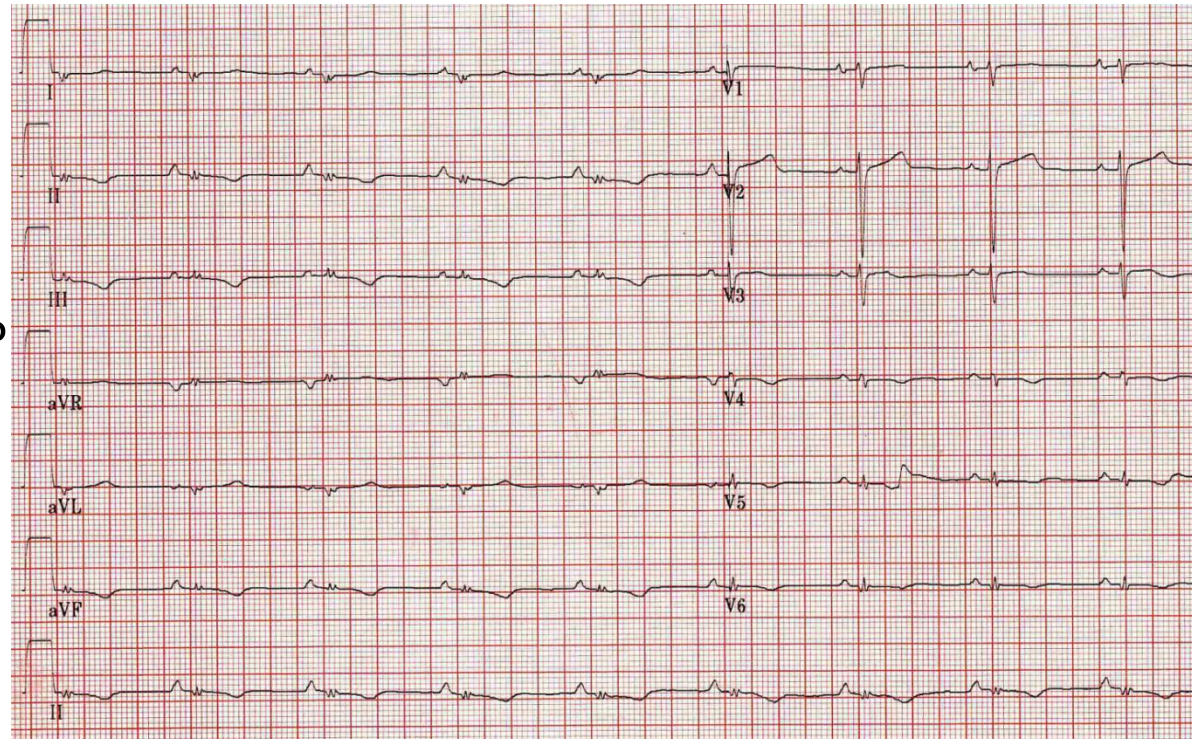
RVH:

R>S in V1

6 QRS morfologie

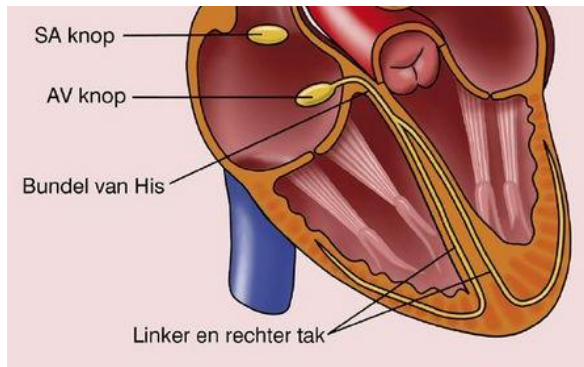
- pathologische Q golven?
- LVH / RVH?
- **microvoltages?**
- geleidingsproblemen?
- R top progressie normaal?

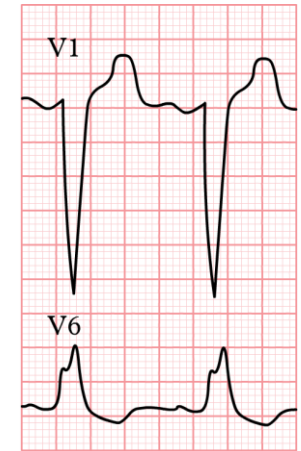
6 QRS morfologie

- pathologische Q golven?
- LVH / RVH?
- microvoltages?
- geleidingsproblemen?
  - QRS > 0.12 seconde
- R top progressie normaal?

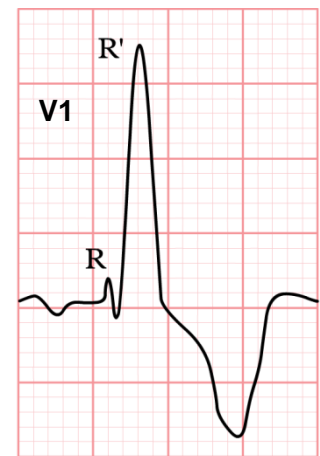
LBTB

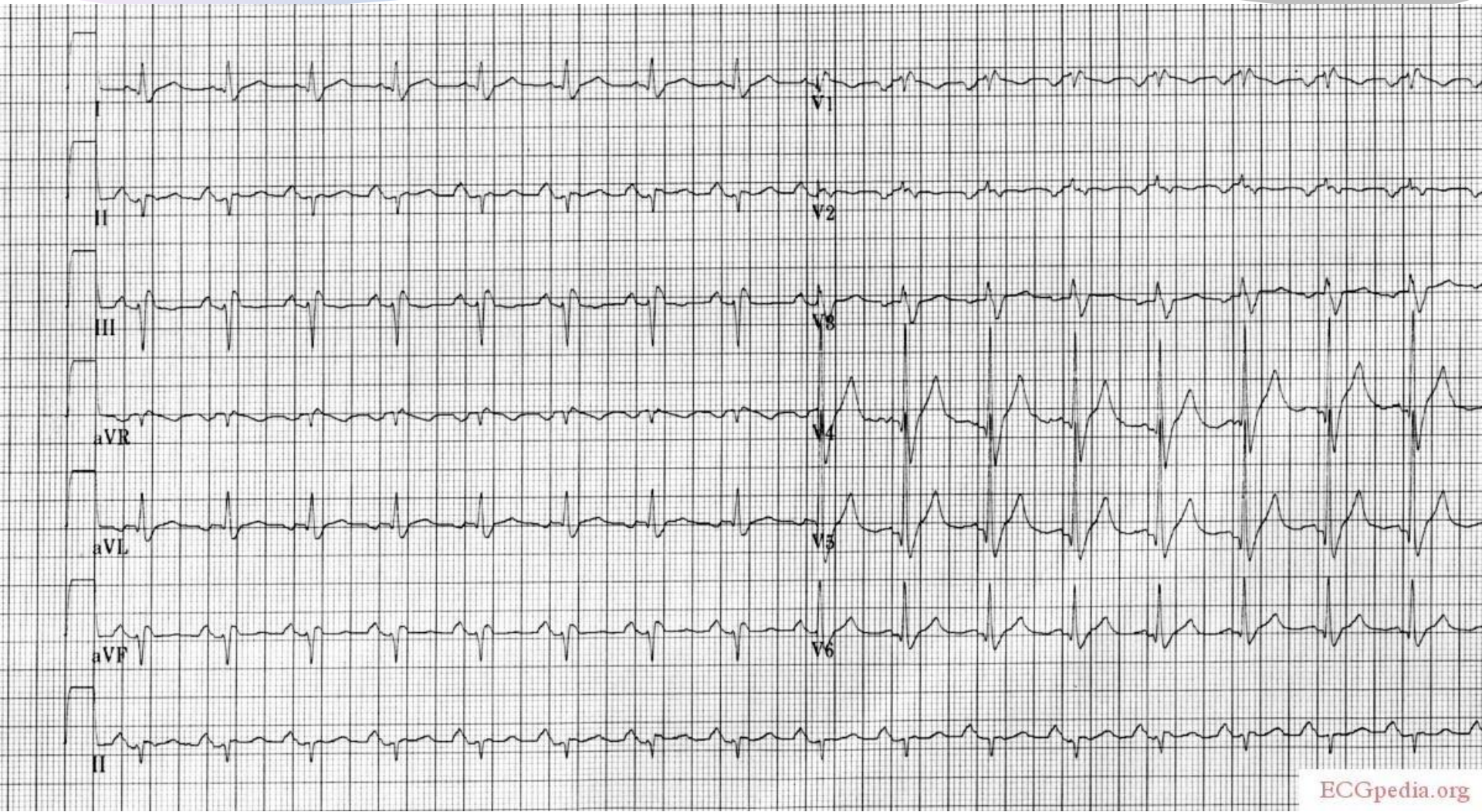
- QRS > 0.12 seconde
- (r)S in V1
- Brede R en geen q in I, V6

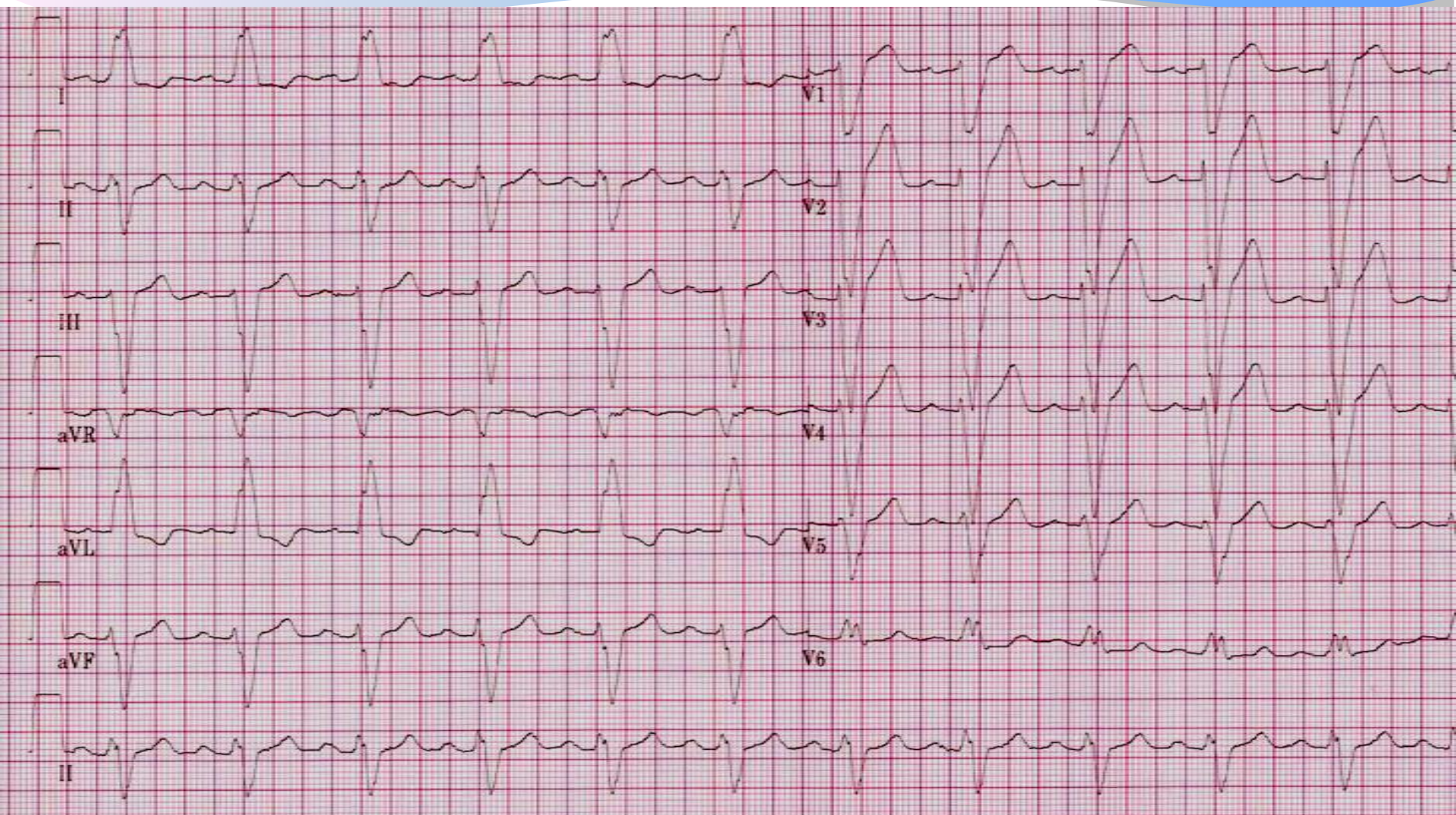
RBTB

- QRS > 0.12 seconde
- rsR' in V1
- R' > R

RBTB of LBTB?

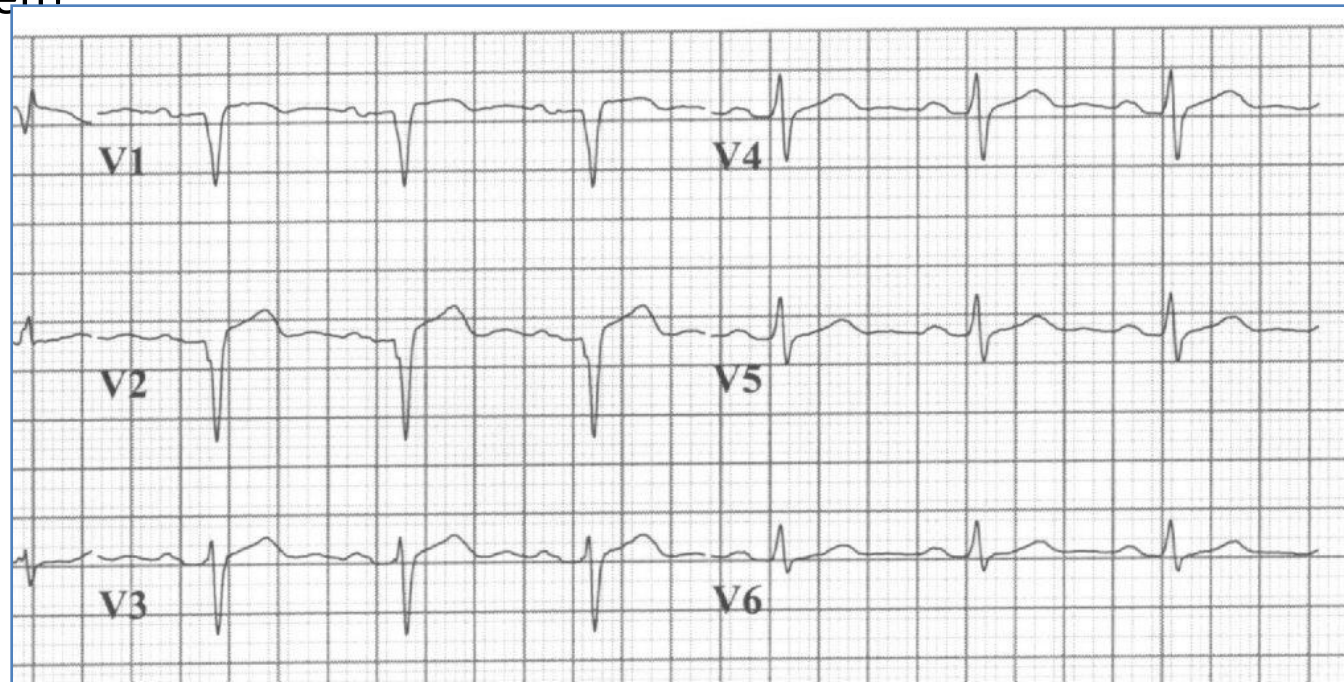

Courtesy of R.W. Koster, MD, PhD ECGPEDIA.ORG
AMC, The Netherlands

RBTB of LBTB?

6 QRS morfologie

- pathologische Q golven?
- LVH / RVH?
- microvoltages?
- geleidingsproblemen?
- R top progressie normaal?

7 ST morfologie

ST elevatie

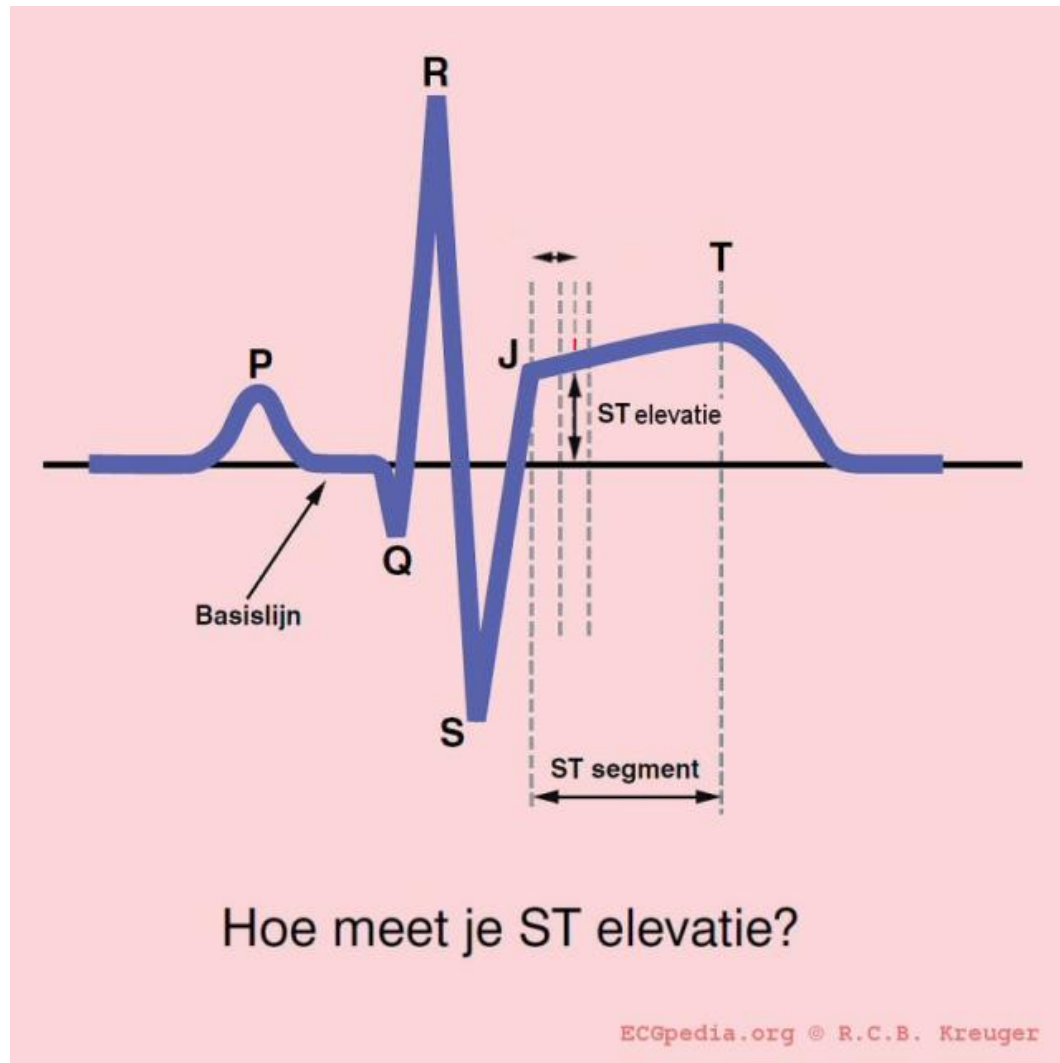
- Ischemie
- Pericarditis
- Aneurysma cordis
- Normale variant

ST depressie

- Reciproke bij ischemie
- LVH
- Digitalis
- Hypokaliemie
- Neurologisch

T top verandering

- Ischemie
- Pericarditis
- Myocarditis
- LVH / RVH

7+1 Vergelijken met oud ECG

- Nieuwe LBTB?
- Asdraai?
- Nieuwe pathologische Q?
- Afname R top hoogte?

7+2 Conclusie

Voorbeelden:

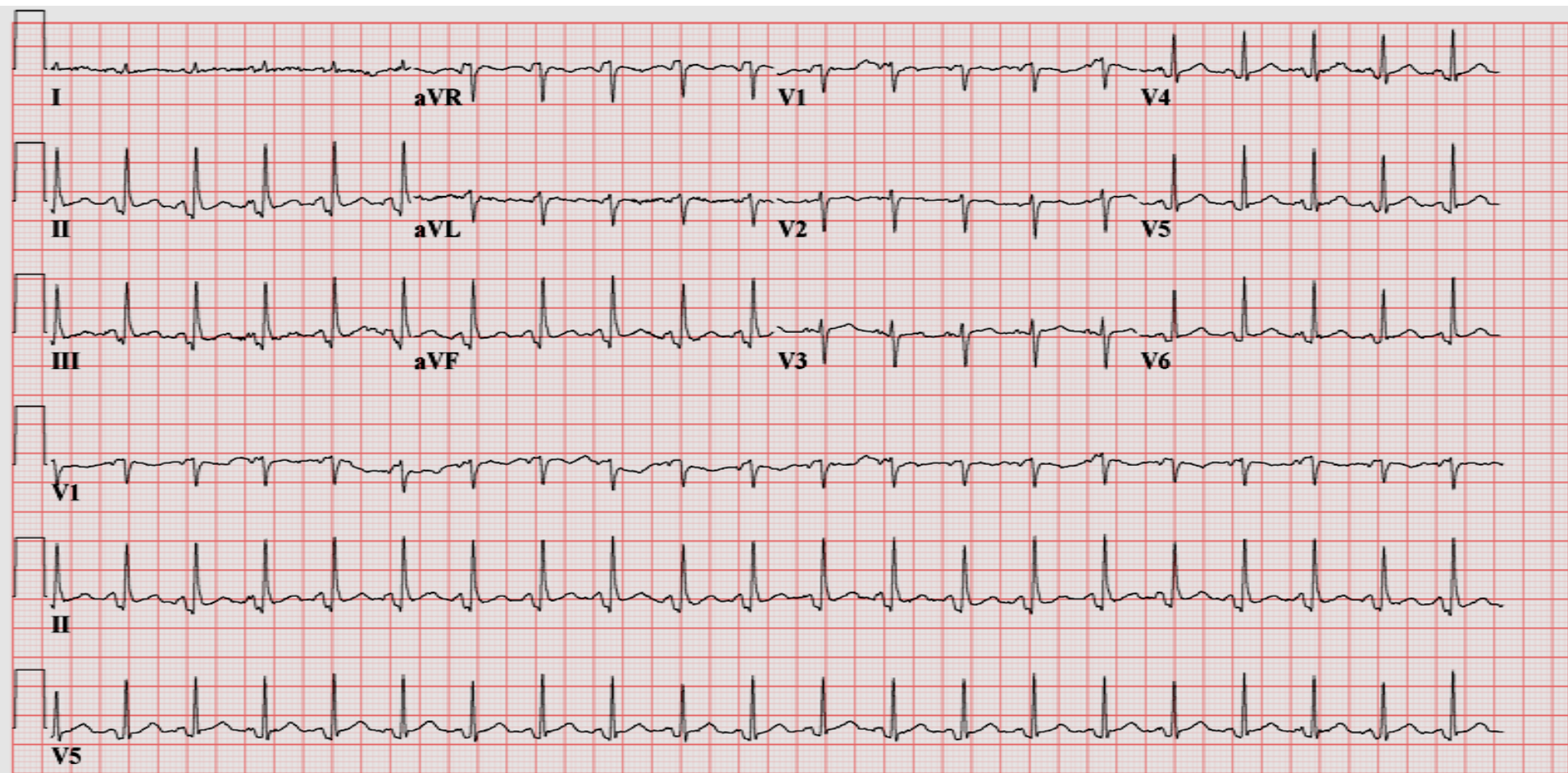
- "Sinustachycardie met ST elevatie over de voorwand, passend bij een acuut voorwandinfarct"
- "Supraventriculaire tachycardie van 200/min op basis van een AV nodale re-entry"
- "Oud onderwandinfarct met nu een acuut lateraal myocard-infarct met QRS verbreding ten opzichte van het ECG van 14 augustus vorig jaar"
- "Normaal ECG"

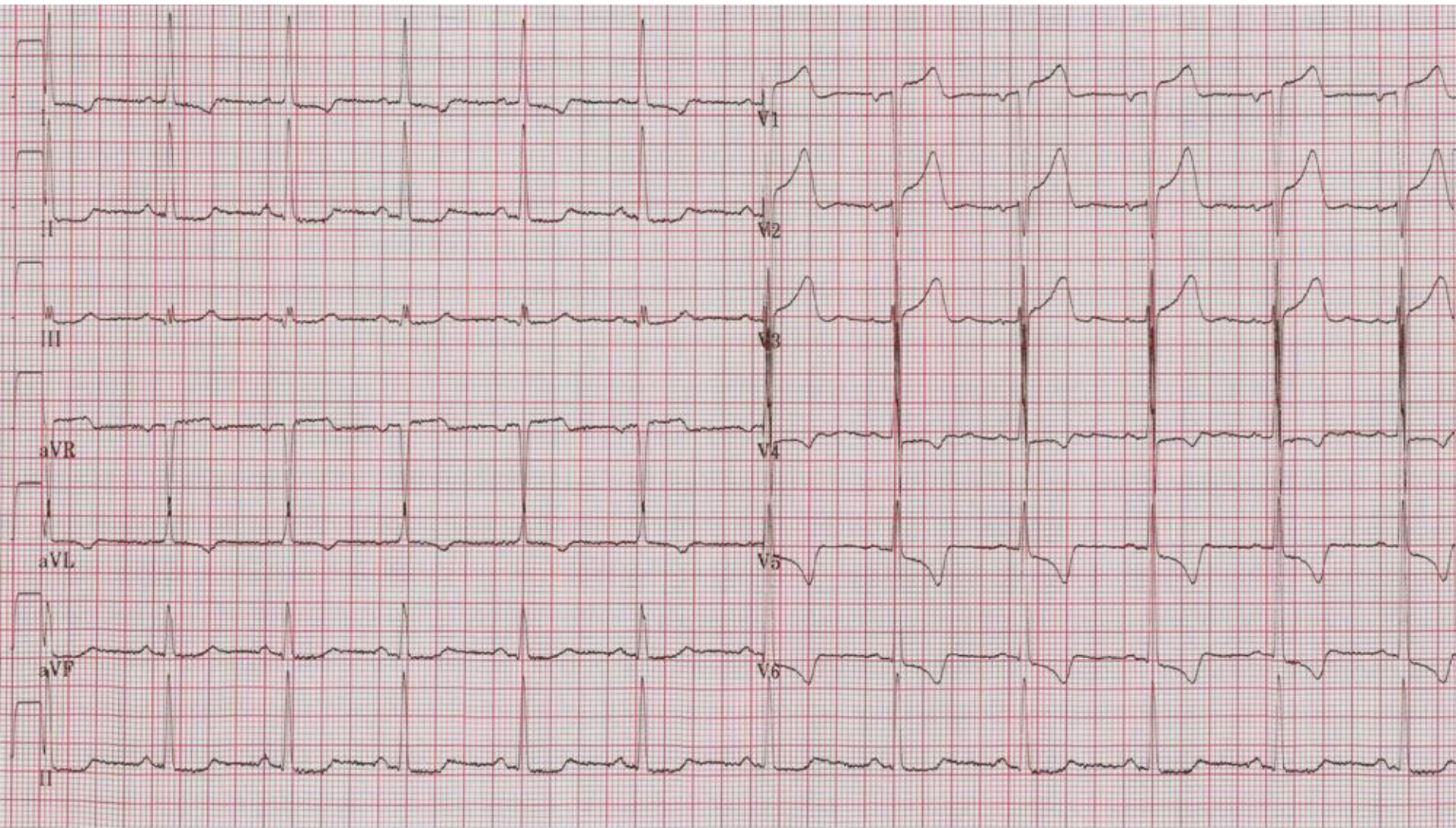
QUIZ

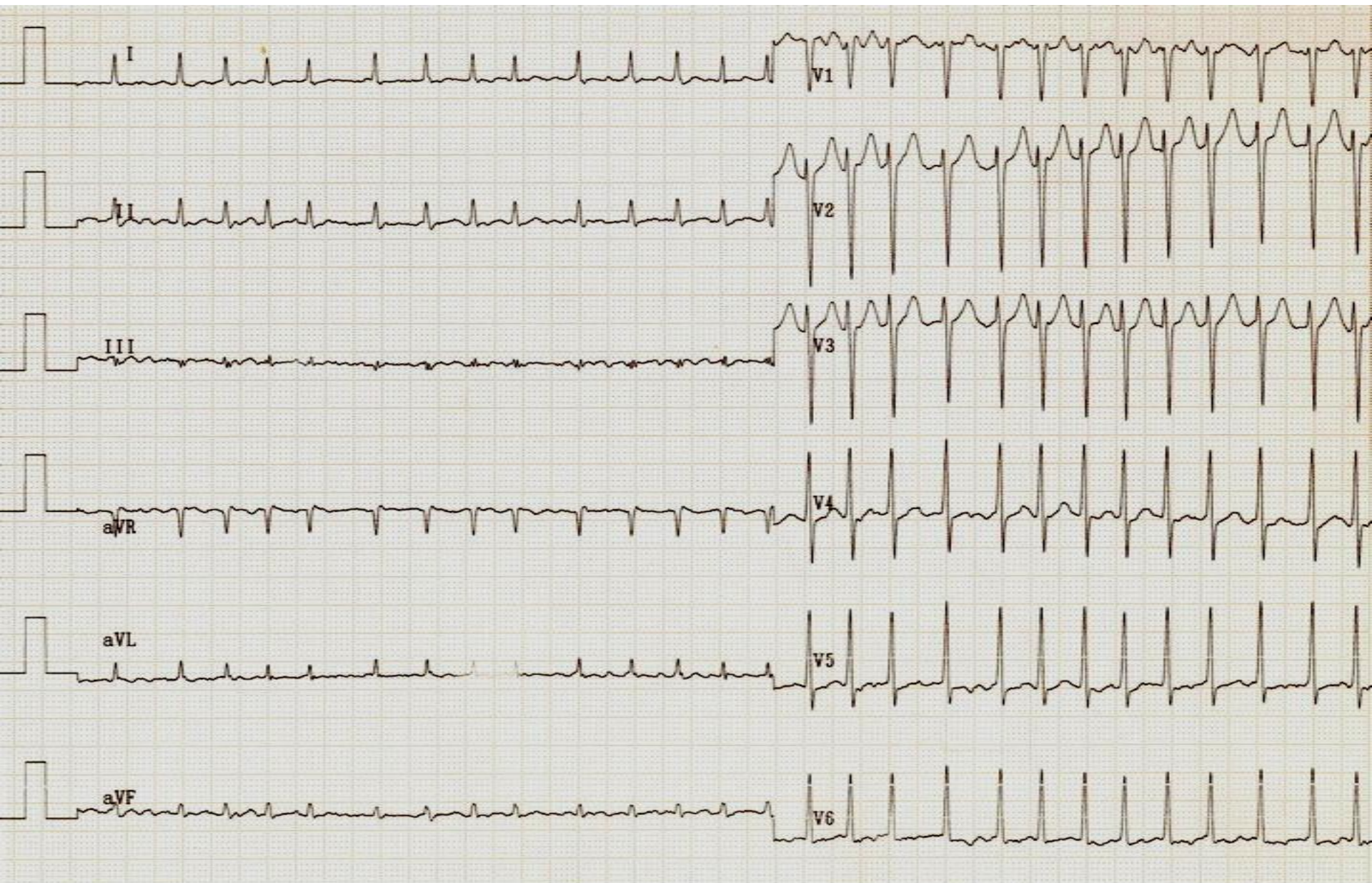
Denk eraan een ECG casus mee te nemen bij de volgende les!

BETROUWBAARHEID COMPUTERINTERPRETATIE

NB! De computer in het ECG apparaat gebruikt vaak een ander signaal voor de computerinterpretatie dan geprint wordt op de ECG-uitdraai!

- Print: met filter voor hoogfrequente signalen (0.16/0.32Hz – 40/100/150Hz)
- Computerinterpretatie: zonder filter voor hoogfrequente signalen (filter 0.01Hz – 150Hz)

Resultaat: de computer is erg gevoelig voor elektrische storing, ook al is die niet te zien op het geprinte ECG!

De kwaliteit van het ECG is te verbeteren door:

- Huid schoon te maken met alcohol
- Huid scrub / schuren (met plakker)
- Daarna pas electrode plaatsing

Als druk op de extremiteits-electrode geen basislijnswaai laat zien is het contact goed

Wel goed:

	Sensitiviteit	specificiteit
Sinusritme	98.7%	91.0%
Afib	87.5%	99.4%
Aflutter	76.4%	99.7%
Junctional	92.2%	99.5%
2nd degree AV block	80.8%	99.6%

Niet goed

	Sensitiviteit	Specificiteit
LVH (echo vs ECG)	31.9%	92%
RVH	29.1%	100%
Acute MI (ECG vs lab)	65%	98%
ST elevatie	Erg afhankelijk van kwaliteit ECG	
QTc	Erg afhankelijk van kwaliteit ECG	